

Sarina Pedersen

”Se oli niinku luonnostaan... jotenkin mä tunsin et mun täytyy”

Vapaaehtoistoiminnan motiivit yhden henkilön näkökulmasta

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Sarina Pedersen "Se oli niinku luonnostaan... jotenkin mä tunsin et mun täytyy": vapaaehtoistoiminnan motiivit yhden henkilön näkökulmasta 59 sivua + 5 liitettä 4.5.2012
Tutkinto	Geronomi (AMK)
Koulutusohjelma	Vanhustyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Vanhustyö
Ohjaaja(t)	Lehtori Tuula Mikkola Lehtori Mari Heitto
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää yhden ihmisen näkökulmasta, millaisia vapaaehtoistoiminnan motiiveja ihmisellä on ja voiko motiiveja luokitella jollain tavalla. Opinnäytetyön tavoitteena oli syventää ymmärrystä vapaaehtoistyössä toimimisen syistä sekä motiivien ymmärtämisen kautta hahmottaa keinoja saada ihmiset kiinnostumaan vapaaehtoistyöstä. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Lähimmäisapu ry:n kanssa, joka on puolivapaaehtoistoimintaan perustava yhdistys. Opinnäytetyön aihe liittyi yhdistyksen perustajan elämäntarinaa, jonka rakentaminen kuului osaksi opinnäytetyötä.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin Case-tutkimuksena ja se pohjasi laadulliseen tutkimusotteeseen. Aineistonkeruumenetelmänä toimi kerronnallinen teemahaastattelu ja analyysitapana aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Opinnäytetyön teoriapohjan muodostivat vapaaehtoistoiminnan käsite sekä vapaaehtoistoiminnan merkitystä ja vapaaehtoistoiminnan motiiveja käsittelevä kirjallisuus. Opinnäytetyön aineisto koostui neljästä haastattelusta, joissa kerättiin materiaalia myös elämäntarinaa varten.</p> <p>Tulosten perusteella vapaaehtoistyön tekemiseen oli löydettävissä monia erilaisia motiiveja. Näistä motiiveista oli hahmotettavissa kolme päämotiivia, joita olivat Elämäkokemukset, Elämäkatsomus sekä Tekemisen tarve / kaipuu.</p> <p>Eletyn elämän vaikutus motiiveihin näkyi vahvasti tuloksissa, sillä melkein kaikki motiivit olivat syntyneet ja rakentuneet elettyyn elämään liittyneiden tapahtumien ja niistä syntyneiden ajatusten myötä. Myös menneen ajan kulttuurilla ja sen arvoilla näkyi olevan vaikutusta motiivien rakentumiseen, sillä haastateltava oli korkean ikänsä takia elänyt ja kasvanut eri aikakautena kuin nykyajan nuoremmat vapaaehtoiset. Tuloksista voitiin nähdä myös motiivien olleen vuorovaikutuksessa keskenään ja niiden yhteisvaikutus sai aikaan vapaaehtoistoimintaan osallistumisen.</p>	
Avainsanat	vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö, motiivit, Case-tutkimus

Author(s)	Sarina Pedersen
Title	"It came naturally... I felt that I had to": one person's motives for doing voluntary work
Number of Pages	59 pages + 5 appendices
Date	Spring 2012
Degree	Bachelor of Social Services and Health Care
Degree Programme	Elderly Care
Specialisation option	Elderly Care
Instructor(s)	Lecturer Tuula Mikkola Lecturer Mari Heitto
<p>The aim of this thesis was to find out what are the motives for doing voluntary work and whether these motives can be classified into different groups. The goal of the thesis was to understand the reasons for doing voluntary work and by that identify ways to encourage people to volunteer. The thesis was done together with Lähimmäisapury, which is an association based on voluntary work. The theme of the thesis was based on the life story of the association's founder and the life story was constructed as a part of this thesis.</p> <p>This thesis was a Case-study based on qualitative research methods. The data were collected by narrative thematic interview and analyzed by data-based content analysis. The theoretical framework was constructed from voluntary work and the motives for doing voluntary work. The data were based on four interviews of one person. In these interviews, material was also collected for the life story of the founder.</p> <p>The thesis showed that there were different kinds of motives for doing voluntary work. These motives could be classified into three main groups, which were Life experiences, View of life and The urge to do something.</p> <p>According to the results, one's life course had a strong effect on the motives, for nearly every motive stemmed from personal life experiences. Also the past culture and its values affected the motives. The person was quite old and had lived in a different time than the present-day volunteers. Therefore, the past culture had an effect on this person's motives to volunteer. According to the results, the motives were also linked to each other. Therefore, the motive to volunteer was born as a combination of all motives.</p>	
Keywords	voluntary work, motive, Case-study

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Vapaaehtoistoiminta	3
2.1	Vapaaehtoistoiminta käsitteenä	3
2.2	Vapaaehtoistyön merkitys	4
2.2.1	Vapaaehtoistyön merkitys yhteiskunnalle	4
2.2.2	Vapaaehtoistyön merkitys yksilölle	6
3	Vapaaehtoistoiminnan motiivit	9
3.1	Elämäntapaan ja elämän tapahtumiin liittyvät motiivit	9
3.2	Yksilöön liittyvät motiivit	10
3.3	Sosiaaliset motiivit vapaaehtoistoiminnan selittäjinä	11
3.4	Arvot ja auttamishalu vapaaehtoistoiminnan motiiveina	12
3.5	Vapaaehtoistoiminnan timanttimalli motivaation selittäjänä	13
4	Työelämäkumppanin esittely	16
4.1	Syyt opinnäytetyöyhteistyölle	16
4.2	Kuvaus yhdistykselle tehtävästä elämäntarinasta	17
5	Opinnäytetyön toteutus	18
5.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	18
5.2	Laadullinen tutkimusote ja Case- tutkimus tutkimusmenetelminä	18
5.3	Tutkittavan valinta ja kuvaus tutkittavasta	19
5.4	Haastattelu opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmänä	20
5.4.1	Teemahaastattelu ja kerronnallisuus haastattelujen pohjana	21
5.5	Lupien hakeminen ja haastattelujen toteuttaminen	22
5.6	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi analyysimenetelmänä	25
6	Tutkimustulokset	28
6.1	Elämäkokemukset	28
6.1.1	Lapsuus- ja nuoruusikä	29
6.1.2	Työikä	30
6.2	Elämäkatsomus	33
6.2.1	Arvomaailma	33
6.2.2	Auttamishalu	37

6.3	Tekemisen tarve / kaipuu	39
7	Johtopäätökset	41
7.1	Tulosten suhde opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin ja tavoitteeseen	41
7.2	Tulosten yhteneväisyydet aikaisempiin tutkimuksiin	41
7.2.1	Elämäkokemukset	41
7.2.2	Elämäkatsomus	43
7.2.3	Tekemisen tarve / kaipuu	46
7.3	Tuloksista tehtäviä johtopäätöksiä	46
7.4	Yhteenveto johtopäätöksistä	48
8	Pohdinta	50
8.1	Opinnäytetyön luotettavuus	50
8.2	Opinnäytetyön eettisyys	52
8.3	Opinnäytetyö opettavana kokemuksena	55
	Lähteet	56

Liitteet

Liite 1. Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

Liite 2. Haastattelulupa opinnäytetyötäni varten

Liite 3. Teemahaastattelun kysymykset

Liite 4. Analyysin kuvaus

Liite 5. Motiivien arvottaminen

1 Johdanto

Vapaaehtoistoiminta on nykyäänkin ajankohtainen aihe, sillä vuosi 2011 valittiin Euroopan viralliseksi vapaaehtoistoiminnan vuodeksi. Vapaaehtoistoiminta on myös hyvin tärkeä osa geronomin ammatillisuutta, sillä tuleva työmme voi liittyä vapaaehtoistoiminnan kenttään. Tuntemalla vapaaehtoisena toimimiseen vaikuttavia tekijöitä, geronomi pystyy paremmin ymmärtämään vapaaehtoiseksi ryhtymisen syitä ja siten kannustamaan ihmisiä tekemään vapaaehtoistyötä. Myös vapaaehtoistoiminnan kehittäminen, uusien vapaaehtoisten rekrytointi ja vapaaehtoisten tukeminen helpottuvat, kun geronomi ymmärtää vapaaehtoistyön tekemisen syitä.

Vapaaehtoistyön merkitys lisääntyy mielestäni nykyaikana, sillä yhteiskunnan kyky huolehtia ihmisistä heikkenee, eläkkeelle siirtyvien määrä lisääntyy ja työttömien määrä on suuri. Mielestäni vapaaehtoistyöhön panostamisella voidaan auttaa avuntarvitsijoita saamaan tarvitsemaansa apua, mutta myös auttajia saamaan merkityksellisyyden ja tarpeellisuuden kokemuksia esimerkiksi työelämän tarjoamien merkityksien tilalle. Samalla voidaan luoda uudenlaista välittämisen kulttuuria nyky-yhteiskuntaan, kun ihmisiä kyetään aktivoimaan auttamaan apua tarvitsevia. Vanhustyössä vapaaehtoistyö on mielestäni erityisen tärkeä, sillä autettavista ja auttajista yhä useampi luetaan ikääntyneisiin eli eläkeiän ylittäneisiin ihmisiin. Myös jatkuva työvoima- ja aikapula sekä sosiaalisten ja henkisten tarpeiden jääminen vähälle huomiolle vanhustyössä lisäävät mielestäni vapaaehtoistyön merkityksellisyyttä.

Rajaan opinnäytetyöni aiheen vapaaehtoistoiminnan motiiveihin, sillä pelkkä vapaaehtoistoiminta on aiheena liian laaja. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää yhden ihmisen näkökulmasta vapaaehtoistyön tekemisen motiiveja. Opinnäytetyössäni etsin haastatteluissa esille nousevia vapaaehtoistoiminnan motiiveja ja pyrin luokittelemaan niitä erilaisiin luokkiin. Johtopäätöksilleni haen tukea aikaisemmista tutkimuksista ja muusta kirjallisuudesta. Opinnäytetyöni tavoitteena on syventää ymmärrystä vapaaehtoistyössä toimimisen syistä sekä motiivien ymmärtämisen avulla hahmottaa erilaisia keinoja saada ihmiset kiinnostumaan vapaaehtoistyön tekemisestä.

Aihevalintaani vaikuttaa myös työelämäkumppaniltani saatu toimeksianto, joka kuuluu osaksi opinnäytetyötäni. Tehtävänäni on haastatella työelämäkumppanini eli paikallisen puolivapaaehtoisyhdistyksen, perustajaa ja koostaa näiden haastattelujen pohjalta perustajan elämäntarina. Rakennan elämäntarinaa kolmen kantavan teeman kautta, joita ovat perustajan kiinnostuksen herääminen vapaaehtoistyötä ja yhdistyksen perustamista kohtaan, yhdistyksen perustaminen sekä perustajan rooli yhdistyksessä ja yhdistyksen historiaan liittyvissä tapahtumissa. Teemojen rakentamisen kautta syntyi myös idea lähteä tarkastelemaan opinnäytetyössäni elämäntarinan ensimmäistä teemaa eli vapaaehtoistoiminnan motiiveja.

Toteutan opinnäytetyöni Case-tutkimuksena, joka pohjaa laadullisiin tutkimusmenetelmiin. Tutkittavana toimii sama henkilö, josta elämäntarinakin tehdään. Kerään tutkimusaineiston kerronnallisuuden ideaan pohjautuvilla teemahaastatteluilla ja analysoin aineiston käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tutkimuskysymykset esitellään tarkemmin luvussa 5.1 ja elämäntarinaaan liittyvät teemat sekä niistä koostetut teemahaastattelun pääkysymykset luvussa 4.2.

2 Vapaaehtoistoiminta

2.1 Vapaaehtoistoiminta käsitteenä

Vapaaehtoistoiminta voidaan määritellä palkattomaksi, vapaasta tahdosta kumpuavaksi yleishyödylliseksi toiminnaksi, joka on useimmiten organisoitunut jonkin tahon avustuksella (Nylund – Yeung 2005: 15). Vapaaehtoistoiminta voidaan myös määritellä toiminnaksi, johon yksilö sitoutuu omasta vapaasta tahdostaan ja jota tehdään tavallisen ihmisen tiedoilla ja taidoilla hyödyntäen omaa persoonallisuutta ja elämäkokemusta. Myös ajatukset palkattomuudesta, omalla ajalla tapahtuvasta toiminnasta sekä ammatillisuuden vaatimuksen puuttumisesta liittyvät vapaaehtoistyöhön ja toiminnan päätehtävänä nähdään asiakkaan inhimillinen kohtaaminen, rinnalla kulkeminen, kuunteleminen sekä aito läsnäolo. (Mykkänen-Hänninen 2007: 11, 16, 17, 20.)

Jouko Karjalaisen ja Usko Saranpään (2002) mukaan vapaaehtoistyö on vapaa hallintorakenteiden muodostamasta pakosta sekä perhesuhteiden aiheuttamasta velvollisuudesta ja vastuusta (Karjalainen – Saranpää 2002: 56). Myös Sini-Tuulia Lehtinen (1997) erottaa vapaaehtoistyön luonnollisesta ja ammatillisesta avusta toteamalla autettavien olevan vieraita vapaaehtoisille ja vapaaehtoisten motivaation olevan erilainen luonnolliseen tai ammatilliseen apuun verrattuna (Lehtinen 1997: 6, 7). Antti Eskola ja Leena Kurki (2001) puhuvat vapaaehtoistoiminnasta yritystoiminnan ja julkisen vallan väliin sijoittuvana toimintana, joka ei korvaa muuta toimintaa, mutta jota muu toiminta ei myöskään voi korvata (Eskola – Kurki 2001: 11).

Vapaaehtoistoiminta määritellään osaksi kansalaisyhteiskuntaa, johon kuuluvat vapaaehtoistoiminnan lisäksi myös kolmas sektori ja poliittinen omaehtoinen toiminta (Koskiahho 2001: 17). Toisaalta se voidaan lukea osaksi kolmatta sektoria (Hokkanen 2003b: 257). Vapaaehtoistoiminnan synonyymeinä käytetään usein termejä *vapaaehtoistyö* tai *kansalaistoiminta* (Ruohonen 2003: 41).

Yhteenvedona vapaaehtoistoiminnan voidaan siis tulkita olevan vapaasta tahdosta tehtävää ja hyvään tähtäväää palkatonta toimintaa, jota tehdään yksilön omilla tiedoilla ja taidoilla ilman ammatillisuuden vaatimuksia tai perhesiteiden veloitteita. Se on siis

tavallisten ihmisten tekemää "työtä", jolla on oma ainutlaatuinen roolinsa osana nyky-yhteiskuntaa.

2.2 Vapaaehtoistyön merkitys

2.2.1 Vapaaehtoistyön merkitys yhteiskunnalle

Ymmärtääkseen vapaaehtoistyön merkitystä nykyaikana, täytyy sen rooli kyetä hahmottamaan nyky-yhteiskunnassa. Kirjallisuudessa vapaaehtoistyöllä nähdään usein olevan julkista järjestelmää täydentävä rooli (Karjalainen – Saranpää 2002: 42, 100; Matthies 2005: 307, 308). Tällöin sen tehtävinä voidaan nähdä olevan julkisen järjestelmän vuotokohtien ja hitauden paikkaaminen sekä julkisen järjestelmän sivuuttamiin tai unohtamiin ongelmakohtiin vastaaminen (Karjalainen – Saranpää 2002: 4, 98, 100). Vapaaehtoistyö tarjoaa myös hyvinvointiyhteiskunnan palvelujärjestelmään lisäresursseja ja vapaaehtoistyötä voidaan käyttää varhaisen avun tarjoajana (Mykkänen-Hänninen 2007: 6). Vapaaehtoistyön katsotaan erityisesti täydentävän, korvaavan ja uudistavan ammatillisia ja julkisia hyvinvointipalveluja ja niillä on myös keskeinen osa yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisumalleissa (Matthies 2005: 307, 308). Vapaaehtoistoiminnalla on myös erityinen rooli demokratian säilyttämisessä (Matthies 2005: 307; Yeung – Grönlund 2005: 170). Tämän lisäksi sen katsotaan vahvistavan altruismin kaltaisia, hyviksi katsottuja arvoja (Yeung – Grönlund 2005: 170). Näkökulmat osoittavat vapaaehtoistoiminnan tukevan julkista sektoria ja yhteiskuntaa monilla eri tavoilla, mikä todistaa vapaaehtoistoiminnan olevan tärkeää nyky-yhteiskunnassa.

Vapaaehtoistyön roolin merkitys hyvinvoinnin turvaamisessa näkyy myös yhteiskunnan toiminnan muutoksena. Liisa Hokkanen (2003b) nostaa esille welfaremix- ja monituottaja - malli käsitteet, joilla viitataan ajatukseen muiden toimijoiden roolista ihmisten hyvinvoinnin tukemisessa julkisen sektorin ohella (Hokkanen 2003b: 255). Kyseiset mallit painottavat yksityisen ja kolmannen sektorin sekä epävirallisen verkoston, kuten perheen ja ystävien merkitystä hyvinvoinnin turvaamisessa. Tämän tarkoittaa, että vapaaehtoistyön merkitys tulee säilymään ja tulevaisuudessa jopa lisääntymään ikäntyneiden määrän kasvua ajatellen.

Vapaaehtoistoiminnalla on vaikutusta myös sosiaalisten verkostojen ylläpitämiseen ja tukemiseen. Sini-Tuulia Lehtisen (1997) mukaan vapaaehtoistoiminnan tehtävänä on huolehtia ihmisten epävirallisten verkostojen vahvistamisesta. Vapaaehtoistointa nähdään myös tärkeänä linkkinä julkisen ja henkilökohtaisen sektorin, eli perheen, ystävien ja muiden läheisten välillä. (Lehtinen 1997: 10, 11.) Myös Jouko Karjalainen ja Usko Saranpää (2002) nostavat esille vapaaehtoistyön merkityksen ihmisten sosiaalisessa tukemisessa ja kannattelussa. He tuovat myös esille vapaaehtoistyön roolin vaikeiden sosiaalisten tilanteiden tunnistajana ja ratkaisijana sekä epävirallista sektoria tukevana tahona. (Karjalainen – Saranpää 2002: 4, 17, 38, 100.) Anne Birgitta Yeungin (2004) mukaan vapaaehtoistyö edistää sosiaalista koheesiota ja rakentaa sosiaalista pääomaa yhteiskunnassa mahdollistamalla yhteisöllisen, konkreettisen toiminnan, edistämällä yhteiskunnallisia tunteita ja solidaarisuutta sekä ylläpitämällä luottamusta, normeja ja arvoja. Se myös ylläpitää välittämisen ilmapiiriä. (Yeung 2004: 15, 109, 110, 111, 120.) Vapaaehtoistoiminnalla on siis tärkeä rooli yhteiskunnan yhteisöllisyyttä, välittämisen ilmapiiriä ja eri tahojen kanssakäymistä tukevana tahona, mikä auttaa laajemmin ymmärtämään vapaaehtoistoiminnan merkitystä yhteiskunnan ja yksilönkin tasolla.

Vapaaehtoistoiminnalla voi olla myös ihmisen osallistumiseen ja työllistymiseen liittyvää merkitystä. Aila-Leena Matthiesin (2005) mukaan vapaaehtoistyö voi toimia työttömälle matalana kynnyksenä osallistua yhteiskuntaan tai mahdollisuutena valmentua työelämää varten (Matthies 2005: 310). Se voi myös toimia eräänlaisena korvikkeena palkkatyölle (Hokkanen 2003a: 61; Matthies 2005: 309; Yeung 1999: 32; Yeung 2005: 113). Vapaaehtoistointa mahdollistaa siis osallistumisen yhteiskuntaan ja vähentää siten syrjäytymisriskiä ja sen tuomia kustannuksia yhteiskunnalle. Samalla se voi tukea työllistymistä, mikä vähentää työttömien määrää ja siten myös yhteiskunnan kuormitusta. Tämä osoittaa vapaaehtoistyön olevan merkityksellinen yhteiskunnan kannalta.

Jouko Karjalainen ja Usko Saranpää (2002) nostavat esille näkökulman, jossa ystävä- ja tukihenkilötoiminnan kaltainen vapaaehtoisesti tehtävä työ ei edes sovellu ammattityön kautta tehtäväksi työksi (Karjalainen – Saranpää 2002: 38). Osa vapaaehtoistyön piiristä tehtävästä työstä ei siis voi tehdä tavallisena palkkatyönä, mikä korostaa vapaaehtoistyön merkitystä entisestään.

Vapaaehtoistyön merkitys on kyettävä näkemään myös yritysmaailman näkökulmasta, jotta sen merkityksen koko yhteiskunnalle voisi ymmärtää kokonaisvaltaisesti. Arja Ropon ja Päivi Erikssonin (2001) mukaan vapaaehtoistoiminnan merkitys on jo havaittu yritysmaailmassa. Yrityksien näkökulmasta vapaaehtoistyö voi tarjota mahdollisuuden kasvattaa yrityksen ja työntekijöiden osaamista ja yhteistyötaitoja, palvella asiakkaita paremmin, verkostoitua uudella liiketoiminta-alueella ja oppia tuntemaan kohderyhmänsä paremmin. (Ropo – Eriksson 2001: 49, 50.) Vapaaehtoistoiminta voi siis osoittautua yritykselle mahdollisuudeksi parantaa omaa toimintaansa ja jopa saavuttaa kilpailuetua. Tämä on tärkeä havainto, sillä se osoittaa vapaaehtoistyön merkityksen myös yritysmaailman kannalta.

2.2.2 Vapaaehtoistyön merkitys yksilölle

Vapaaehtoistyön merkitys on kyettävä hahmottamaan myös yksilön näkökulmasta, jotta sen tärkeyden pystyisi ymmärtämään kokonaisvaltaisesti. Käsittelen seuraavaksi vapaaehtoistyön merkitystä sekä vapaaehtoisen että avunsaajan näkökulmasta.

Vapaaehtoistoiminnalla voidaan katsoa olevan vaikutusta sosiaalisella tasolla, sillä se antaa mahdollisuuden kehittää ihmissuhdetaitoja sekä mahdollistaa sosiaalisen verkoston laajentamisen ja vahvistamisen (Lehtinen 1997: 7). Se siis tuo ystäviä (Eskola – Kurki 2001: 9). Vapaaehtoistyö tarjoaa myös mahdollisuuden merkitykselliseen vuorovaikutukseen ja oman paikan löytämiseen yhteiskunnassa (Yeung 2004: 15, 93, 119). Tämän lisäksi mahdollisuus yhteisöllisyyden toteutumiseen nousee esille (Mykkänen-Hänninen 2007: 22; Yeung 2004: 15, 119). Vapaaehtoistoiminta mahdollistaa myös kansalaisten osallistumisen yhteiskuntaan, mikä ehkäisee syrjäytymistä vahvistamalla yksilön sidettä yhteiskuntaan (Mykkänen-Hänninen 2007: 6, 11). Vapaaehtoistoiminta siis tukee ja lisää yksilön sosiaalista kanssakäymistä ja osallistumista, mikä todistaa vapaaehtoistyön olevan tärkeää yksilön näkökulmasta.

Vapaaehtoistoiminta vaikuttaa myös yksilön henkiseen kasvuun ja hyvinvointiin. Vapaaehtoistyö mahdollistaa identiteetin pohtimisen sekä itsensä etsimisen ja toteuttamisen (Yeung 2004: 16, 17, 93, 121; Yeung 2005: 112). Vapaaehtoistyö toimii siis henkilökohtaisen kasvun mahdollistajana (Mykkänen-Hänninen 2007: 11). Vapaaehtoisena toimiminen opettaa myös solidaarisuutta, rohkeutta, kärsivällisyyttä ja oma-

aloitteisuutta (Eskola – Kurki 2001: 9). Tämän lisäksi vapaaehtoistoiminta lisää itsetuntemusta (Eskola – Kurki 2001: 9; Lehtinen 1997: 7). Vapaaehtoistoiminnan voidaan katsoa tukevan myös henkistä hyvinvointia, sillä se tarjoaa yksilölle turvallisuuden, onnistumisen ja merkityksellisyyden tunteita (Yeung 2004: 93, 119). Tämän lisäksi se antaa vapaaehtoiselle hyvän mielen (Lehtinen 1997: 7). Vapaaehtoistyö toimii vapaaehtoiselle siten tärkeänä voimavarana ja mahdollisuutena saada positiivisia kokemuksia, mikä todistaa vapaaehtoistyön olevan tärkeä myös yksilötasolla.

Vapaaehtoistyön katsotaan tarjoavan mielekästä tekemistä (Lehtinen 1997: 7; Yeung 2004: 93). Myös kokemus tärkeästä toiminnasta (Mykkänen-Hänninen 2007: 11) sekä sisällön tuomisesta elämään (Eskola – Kurki 2001: 9; Mykkänen-Hänninen 2007: 11) nousevat esille vapaaehtoistyön merkityksenä yksilölle. Tämän lisäksi vapaaehtoistyö tarjoaa Anne Birgitta Yeungin (2004) mukaan mahdollisuuden henkilökohtaisten mielenkiinnon kohteiden ja yksilöllisten toiveiden toteuttamiseen, muutokseen, jatkuvuuteen sekä päivittäisiin toimintoihin (Yeung 2004: 16, 17, 93, 121, 132). Vapaaehtoistyö tarjoaa yksilölle myös mahdollisuuden auttaa ja tehdä moraalisesti hyviä tekoja (Mykkänen-Hänninen 2007: 11, 22). Vapaaehtoistyön tekeminen tarjoaa siis vapaaehtoiselle mahdollisuuden tehdä tärkeäksi kokemiaan asioita, mikä tekee vapaaehtoistyöstä merkityksellisen myös yksilön näkökulmasta.

Vapaaehtoistyö antaa myös eväitä työelämään (Eskola – Kurki 2001: 9). Vapaaehtoistyö voi opettaa ihmiselle työelämässä arvostettuja taitoja, joita ovat sosiaaliset taidot, erilaisuuden kuuntelu, erojen hyväksyminen, empatia, asiakkaan kunnioitus sekä erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen. Näiden oppiminen voi olla puutteellista nykyisessä työelämässä. Vapaaehtoistyö mahdollistaa myös vakiintuneiden ajatus- ja toimintamallien kyseenalaistamisen. (Ropo – Eriksson 2001: 51, 52.) Myös erilaisten, uusien näkökulmien saavuttaminen nousee esille (Hokkanen 2003a: 60; Yeung 2004: 15). Arja Ropon ja Päivi Erikssonin (2001) mukaan vapaaehtoistyö antaa myös mahdollisuuden nähdä konkreettisesti oman työnsä tuloksen ja oppia toisenlaisia tekemisen tapoja. Tämän lisäksi vapaaehtoistyössä toimiminen opettaa ymmärtämään vapaaehtoistoiminnan organisointia ja toimintalogiikkaa sekä yhteistyötaitoja. (Ropo – Eriksson 2001: 51, 52.) Vapaaehtoistyö mahdollistaa siis yksilön ammatillisen osaamisen laajentamisen, mikä tukee työllistymistä ja kykyä työskennellä työelämässä. Samalla se hyö-

dyttää myös työnantajaa tekemällä työntekijöistä pätevämpiä ja kyvykkämpiä. Tämä todistaa osaltaan vapaaehtoistyöllä olevan merkitystä myös nykyaikana.

Vapaaehtoistyön merkitys on kyettävä hahmottamaan myös avunsaajan näkökulmasta, jotta sen merkityksen yksilön kannalta voisi ymmärtää kokonaisvaltaisesti. Riitta Mykkänen-Hänninen (2007) mukaan vapaaehtoistyö tarjoaa avunsaajalle kokemuksen kuuluksi tulemisesta ja rinnalla kulkemisesta, mikä yhdessä kohdatuksi tulemisen kanssa tuo tunteen selviytymisestä. Asiakas saa myös mahdollisuuden kertoa oman tarinansa ja jäsentää sitä puhumisen kautta. Puhumalla ja kuulijan esittämien kysymyksien kautta asiakas voi löytää uusia näkökulmia tai ratkaisuvaihtoehtoja ongelmiinsa. Samalla asiakas pystyy saamaan etäisyyttä omiin tunteisiinsa ja kykenee käsittelemään niitä paremmin. (Mykkänen-Hänninen 2007: 12, 13, 35.)

3 Vapaaehtoistoiminnan motiivit

Vapaaehtoistyössä toimimisen syyt voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia, ääneen sanottuja tai sanomattomia tai eettisesti hyväksyttäviä tai arveluttavia (Mykkänen-Hänninen 2007: 23, 24). Liisa Hokkasen (2003b) mukaan vapaaehtoisena toimimisen syiden taustalla voivat olla elämäntilanteeseen, järjestöön tai yhteiskuntaan liittyvät tekijät (Hokkanen 2003b: 263). Marianne Nylundin (2000) mukaan motiivit voidaan jaotella yksilöön liittyviin ja altruistisiin motiiveihin. Yksilöön liittyvillä motiiveilla tarkoitetaan yksilön mielihyvän, tarpeiden ja halujen toteuttamiseen tähtääviä syitä. Altruistisilla motiiveilla viitataan taas arvoihin pohjautuviin motiiveihin, joiden taustalla vaikuttivat ideologiat, humanismi tai uskonnon kaltaiset tekijät. Motiivien jaottelusta huolimatta vapaaehtoisilla esiintyy sekä altruistisia että yksilöön liittyviä motiiveja. Tämän vuoksi molempia motiiveja sisältävät kertomukset jaetaan *individualistiseksi altruismiksi* tai *altruistiseksi individualismiksi*. Ensimmäisenä mainittu tarkoittaa toimintaa, jossa yksilöön liittyvät motiivit ovat ensisijaisia verrattuna altruistisiin motiiveihin. Viimeksi mainitussa altruistiset motiivit tulevat ennen yksilöön liittyviä motiiveja. (Nylund 2000: 39, 123, 124, 150.)

Vapaaehtoistoiminnassa on siis hahmotettavissa hyvin erilaisia motiiveja ja niitä voidaan luokitella monin eri tavoin. Tämän lisäksi vapaaehtoisella voi olla samanaikaisesti useita vapaaehtoistyön tekemiseen vaikuttavia motiiveja. Tämän vuoksi on tärkeä oppia tuntemaan erilaisia motiiveja ja niiden luokittelutapoja, jotta vapaaehtoistoiminnan syitä pystyisi ymmärtämään kokonaisvaltaisesti.

Seuraavaksi esittelen erilaisia alan tutkimuksissa esiintyviä vapaaehtoistoiminnan motiiveja, jotka olen jakanut aihepiireittäin erilaisiin luokkiin. Lopuksi esittelen myös Anne Birgitta Yeungin luoman vapaaehtoistoiminnan timanttimallin.

3.1 Elämäntapaan ja elämän tapahtumiin liittyvät motiivit

Vapaaehtoistoiminnan motiivien voidaan katsoa syntyvän elämäntavan tai elämäntapahtumien kautta. Riitta Mykkänen-Hänninen (2007) nostaa esille kehitys- tai kypsymprosessin merkityksen vapaaehtoistyön tekemisessä (Mykkänen-Hänninen 2007:

23). Tällöin vapaaehtoiseksi suuntaudutaan vähittäisen muutosprosessin ja kehittymisen kautta. Näkökulmassa painottuvat erityisesti ihmisen taipumukset ja elämänsisällön merkitys. (Sorri 1998: 79, 80.) Ihmisen voidaan siis katsoa kypsyvän eli kehittyvän hitaasti elämänsä varrella vapaaehtoistyöhön ja kyseisen kypsymisprosessin tuloksena henkilö aloittaa vapaaehtoistyön tekemisen. Tällöin yksilö ikään kuin kasvaa vähitellen vapaaehtoiseksi.

Vapaaehtoistoiminnan syyt voivat liittyä myös muutokseen elämäntilanteessa. Syynä voivat olla eläkkeelle siirtyminen ja ylipäättään työelämästä pois jääminen. Tällöin vapaaehtoistyö näyttäytyy uutena yhteiskuntaan kiinnittymisväylänä ja mahdollisuutena saada ”pehmeä lasku” työelämästä. (Mykkänen-Hänninen 2007: 22, 23.) Elämäntilanteen muutokseen liittyvät myös ajankäytön muuttuminen sekä vapaaehtoistyön näyttäytyminen mahdollisuutena sopeutua elämäntilanteen muutokseen (Sorri 1998: 80).

Tämän lisäksi vapaaehtoistyön motiivina voi toimia oma henkilökohtainen kriisi tai vaikea elämänvaihe. Tällöin halu auttaa syntyy kriisistä tai elämänvaiheesta selviytymisestä. (Hokkanen 2003a: 79; Mykkänen-Hänninen 2007: 23; Sorri 1998: 78–80.)

Halu tehdä vapaaehtoistyötä voi siis syntyä elämänkaareen tai – tilanteeseen liittyvistä syistä. Tällöin näiden syiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta vapaaehtoisuuteen joltavata prosessia kyettäisiin ymmärtämään riittävän syvällisesti.

3.2 Yksilöön liittyvät motiivit

Vapaaehtoistoiminnan syyt voivat liittyä myös vapaaehtoiseen itseensä. Liisa Hokkasen (2003a) mukaan yksilöön liittyvät motiivit lähtevät yksilön omasta persoonallisuudesta tai elämäntilanteesta, jolloin vapaaehtoistyön syynä voivat olla vähäinen ihmissuhteiden määrä, halu rikastuttaa elämää sekä onnistumisen kokemukset (Hokkanen 2003a: 60–65). Myös liiallisen tai ylimääräisen vapaa-ajan merkitys nousee esille (Hokkanen 2003a: 59, 60; Yeung 2002: 33). Riitta Mykkänen-Hännisen (2007) mukaan motiiveina saattoivat toimia kaipuu uudelle sisällölle omaan elämään, halu saada merkityksellisyyden ja hyödyllisyyden kokemuksia, mahdollisuus päästä käsittelemään omaa elämäntilannetta vapaaehtoistoiminnan kautta, uteliaisuus sekä mahdollisuus samaistua arvostamaansa rooliin (Mykkänen-Hänninen 2007: 23, 24). Myös halu saada uusia kokemuk-

sia nousee esille tutkimuksissa (Hokkanen 2003a: 60; Mykkänen-Hänninen 2007: 24; Yeung 2002: 33).

Halu oppia uutta saattoi myös toimia vapaaehtoistoiminnan syynä (Nylund 2000: 123; Yeung 2002: 33). Tällöin oppimismotiiviin voivat kuulua halu saavuttaa uusia taitoja, kokemuksia tulevaisuuden uralle, henkilökohtaista kehittymistä ja uusia tapoja olla vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa. Myös tiedon saaminen vapaaehtoisuudesta, vapaaehtoistyöstä tai elämästä ylipäättänsä kuuluvat oppimismotiivin piiriin. (Nylund 2000: 125, 126.) Yksilöön liittyviksi motiiveiksi voidaan lukea myös Anne Birgitta Yeungin (1999) tutkimuksessa esille nousevat tekemisen kaipuu ja kokeilun halu. Tekemisen kaipuu-motiivissa nousivat erityisesti esille elämäntilanne sekä halu saada jatkoa palkkatyölle ja kokeilun halussa halu kokeilla jotain uutta. (Yeung 1999: 31, 58.)

Muita yksilöön liittyviä motiiveja ovat arvostuksen saaminen sekä uraan liittyvät motiivit. Arvostuksen saamiseen liittyviin motiiveihin kuuluvat oman itsetunnon parantaminen sekä tärkeyden ja tarpeellisuuden tunteen saaminen. Uraan liittyviä motiiveita olivat uusien työmahdollisuuksien tarkastelu vapaaehtoistyön kautta, uusista kontakteista hyötyminen palkkatyössä, tehdyn vapaaehtoistyön antama tuki palkkatyöhön ja harrastuksiin sekä mahdollisuus pitää yllä ammatillisia taitoja. (Nylund 2000: 126, 127, 129, 130.) Myös halu laajentaa tai ylläpitää ammatillisuutta voidaan katsoa liittyvän uramotiiveihin (Hokkanen 2003a: 61).

Edellä kuvatut yksilöön liittyvät motiivit ovat hyvin monipuolisia ja niitä on myös lukumäärällisesti hyvin paljon. Tämän voidaan tulkita tarkoittavan, että yksilöön liittyvät syyt ovat hyvin tärkeitä vapaaehtoistoiminnan motivaation selittäjiä ja tällöin niiden tunteminenkin on luonnollisesti tärkeää.

3.3 Sosiaaliset motiivit vapaaehtoistoiminnan selittäjinä

Vapaaehtoistoiminnan taustalla voivat olla myös erilaiset sosiaaliset motiivit. Mahdollisuus luoda uusia ihmissuhteita saattoi toimia vapaaehtoistoiminnan motiivina (Mykkänen-Hänninen 2007: 22, 23, 24; Nylund 2000: 129). Myös yhteisöllisyyden kokemuksen saaminen nousee esille (Hokkanen 2003a: 62; Mykkänen-Hänninen 2007: 23; Yeung 2004: 119). Sosiaalisiin motiiveihin voidaan lukea myös Liisa Hokkasen (2003a)

tutkimuksessa esiintyvät yhteisöön liittyvät motiivit, joita ovat yhdessä tekemisen ja toimimisen kokemus sekä oman perheen mahdollisuus osallistua vapaaehtoistyöhön (Hokkanen 2003a: 61–63).

Anne Birgitta Yeung (1999) nostaa esille ryhmänkaipuun eli halun kuulua johonkin ryhmään vapaaehtoistyön tekemistä selittävänä tekijänä (Yeung 1999: 70). Motiiveina saattoivat myös olla toive tavata uusia, samanhenkisiä ihmisiä tai tuttavalta tullut pyyntö osallistua vapaaehtoistyöhön (Yeung 2002: 33). Myös myöhemmässä tutkimuksessaan Yeung (2004) painottaa sosiaalisen kanssakäymisen vaikutusta vapaaehtoistyön tekemiseen. Erityisesti ystävien, tuttavien ja uusien ihmisten tapaaminen sekä mahdollisuus saada tärkeitä sosiaalisia kontakteja nousevat esille. (Yeung 2004: 119, 120.)

Sosiaaliset motiivit nousevat esille erityisesti 2000-luvun tutkimuksissa. Tällöin niiden voidaan tulkita olevan merkittävä vapaaehtoistyön tekemistä selittävä tekijä nykyaikana. Tämän vuoksi niiden tunteminen on tärkeää, jotta erityisesti nykyajan vapaaehtoistoiminnan motiiveja voitaisiin ymmärtää kokonaisvaltaisesti.

3.4 Arvot ja auttamishalu vapaaehtoistoiminnan motiiveina

Arvojen merkitys vapaaehtoistyön motiivina nousee esille monissa tutkimuksissa (Hokkanen 2003a: 65–67; Nylund 2000: 123, 124; Yeung 1999; Yeung 2004). Anne Birgitta Yeungin (2004) mukaan arvot toimivat vapaaehtoistoiminnan tekemisen taustalla ja mahdollisuus toteuttaa omia arvojaan toimi vapaaehtoistoiminnan motiivina (Yeung 2004: 14, 99, 100). Marianne Nylundin (2000) mukaan arvoihin liittyivät ajatukset ajan antamisen, hyödyksi olemisen ja muiden piristämisen tärkeydestä sekä kokemus omista erityistaidoista ja –piirteistä, jotka tukevat muiden auttamista (Nylund 2000: 123, 124). Liisa Hokkanen (2003a) korostaa kokemusta vastavuoroisuudesta, velvollisuudesta tai kutsumuksesta (Hokkanen 2003a: 65). Myös lähimmäisenrakkaus ja solidaarisuus heikompiosaisia kohtaan nousevat esille vapaaehtoistyön tekemistä selittävänä tekijänä (Mykkänen-Hänninen 2007: 24). Tämän lisäksi altruistiset halut ja huoli kanssaihmisistä esiintyvät Anne Birgitta Yeungin (2004) tutkimuksessa (Yeung 2004: 16, 94, 121, 127).

Myös uskonnollisuuden voidaan katsoa liittyvän arvoihin. Anne Birgitta Yeungin (2004) mukaan uskonnollisuus saattoi toimia motiivina vapaaehtoistyön tekemiseen antamalla

mahdollisuuden toteuttaa uskonnollisia arvoja tai mahdollistamalla uskonnollisuuden harjoittamisen (Yeung 2004: 14, 16, 100, 101, 123). Uskonnon vaikutus vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen nousee esille myös muissa tutkimuksissa (Nylund 2000: 123; Sorri 1998: 69–74; Yeung 1999).

Yhteiskunnallinen näkökulma nousee myös esille, sillä vapaaehtoistyön motiivina saattoi toimia halu edistää yhteiskunnan kehittymistä, mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisesti ja sosiaalisesti sekä halu toimia vastuullisesti, tehdä oma osansa yhteiskunnassa ja muuttaa nykyistä todellisuutta (Hokkanen 2003a: 64, 65). Myös halu täyttää omaa kansalaisvelvollisuutta ja – vastuuta saattoi kannustaa vapaaehtoistyön pariin (Mykkänen-Hänninen 2007: 24; Yeung 2002: 33). Tämän lisäksi motiivina saattoi toimia halu edistää pehmeämpiä yhteiskunnallisia arvoja tai ideologiaa (Yeung 2004: 101). Yhteiskunnallisen velvollisuuden täyttäminen saattoi toimia myös motiivien taustavaikuttajana (Yeung 1999).

Edellä kuvatut motiivit todistavat arvoilla olevan suurta vaikutusta yksilön toimintaan ja sitä kautta myös vapaaehtoistyön tekemiseen. Parhaimmillaan ne kannustavat vapaaehtoistyön pariin ja tukevat vapaaehtoistyössä jatkamista. Tämän vuoksi on perusteltua oppia ymmärtämään vapaaehtoisen arvoja ja niiden vaikutusta vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen.

Auttamishalu vapaaehtoistoiminnan syynä nousee esille erityisesti Anne Birgitta Yeungin tutkimuksissa (Yeung 1999; Yeung 2002: 32; Yeung: 2004: 94). Tämän lisäksi itse vapaaehtoistyö voi näyttäytyä vapaaehtoiselle auttamisena (Hokkanen 2003a: 68, 78, 85). Tällöin vapaaehtoistoiminnan motiivina voidaan katsoa olevan halua auttaa muita. Tämän vuoksi myös auttamishalun merkitys vapaaehtoistyön tekemiseen on tärkeä tiedostaa ja ymmärtää.

3.5 Vapaaehtoistoiminnan timanttimalli motivaation selittäjänä

Anne Birgitta Yeung (2005) nostaa esille vapaaehtoistoiminnan timanttimallissaan neljä erilaista ulottuvuutta vapaaehtoistoiminnan motivaatiolle, joita ovat antaminen–saaminen, jatkuvuus–uuden etsintä, etäisyys–läheisyys sekä pohdinta–toiminta. Saamisen käsitteeseen liittyivät itsensä toteuttaminen, oman henkilökohtaisen hyvinvoinnin

edistäminen, toimintamuotojen palkitsevuus, emotionaalisten palkintojen saaminen, ryhdiin saaminen ajankäyttöön sekä työkokemuksen saaminen. Antamisen käsitteeseen kuuluivat mahdollisuus auttaa erityisryhmiin kuuluvia, halu auttaa, vapaaehtoistyöhön kannustaneet omat altruistiset luonteenpiirteet, mahdollisuus levittää auttamishalua, vastavuoroisen tuen antaminen sekä auttamiseen kannustavat elämäkokemukset. Näistä saaminen–antaminen ulottuvuuden alakäsitteestä Yeung paikansi neljä keskeistä vapaaehtoistyön päämotivaatioteemaa, joita ovat keskinäisen avun antaminen, hyvän mielen saaminen, antamisen kautta saaminen sekä mahdollisuus henkilökohtaiseen kasvuun. (Yeung 2005: 107, 109–112, 124.)

Jatkuvuuden käsitteisiin lukeutuivat vapaaehtoistoiminnan tuttuus entuudestaan, positiiviset kokemukset aiemmasta vapaaehtoistoiminnasta, elämäkulun vaikutus, identiteetin toteuttaminen, vapaaehtoistoiminnan näyttäytyminen palkkatyön jatkeena sekä vapaaehtoistoiminta oman hyvinvoinnin ja jaksamisen ylläpitäjänä. Uuden etsimisen käsitteeseen kuuluivat vapaaehtoistoiminnan näyttäytyminen uutena ja kiinnostavana asiana, vapaaehtoistyön toiminen vastapainona muulle elämälle, mahdollisuus laajentaa omaa elämämpiiriä, uuden oppiminen ja mahdollisuus henkilökohtaiseen muutokseen. (Yeung 2005: 112, 113, 125.)

Etäisyyden käsitteen alle kuuluivat vapaaehtoistoiminnan joustavuus, epäbyrokraattinen ilmapiiri sekä riittävän etäisyyden ylläpitämisen mahdollistuminen vapaaehtoistoiminnassa. Läheisyyden motiivin alle lukeutuivat ryhmään kuulumisen tunne, mahdollisuus tavata uusia ihmisiä, yhteishengen kokeminen vapaaehtoistyön kautta, sanallisen vuorovaikutuksen mahdollistuminen, vapaaehtoistoiminnan sosiaalisuus sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäminen. (Yeung 2005: 114, 115, 125.)

Pohdinta–toiminta ulottuvuudessa nousee esille seitsemän alakäsitettä. Pohdinta-käsitteeseen kuuluivat arvojen vaikutus vapaaehtoiseksi ryhtymiseen, uskonnollisten roolimallien vaikutus, oman henkisen kasvun mahdollistuminen sekä omien henkilökohtaisen asioiden läpikäynnin mahdollisuus. Toiminta-ulottuvuuden alle lukeutuivat mahdollisuus täyttää vapaa-aikaa, vapaaehtoistyön tarjoama mahdollisuus toiminnallisuuden sekä vapaaehtoistoiminnan organisointitapojen miellyttävyys. Näistä seitsemästä alakäsitteestä Yeung nostaa esille neljä kantavaa motivaation lähdeä, joita ovat mahdollisuus toteuttaa omia arvoja, vapaaehtoistyön näyttäytyminen evankeliointikanava-

na, mahdollisuus toimia Jumalan hengellisenä välikappaleena autettavalle sekä mahdollisuus ottaa hengellisyys osaksi toimintaa. (Yeung 2005: 116, 117, 125.)

Timanttimallin tärkeys näkyy sen moninaisuudessa, sillä se nostaa hyvin esille motiivien laajan kirjon. Timanttimallin avulla kyetään ymmärtämään mahdollisia vapaaehtoistoiminnan motiiveja monipuolisesti ja se auttaa myös hahmottamaan motiivien välisiä yhteyksiä, mikä todistaa mallin esittelemisen olevan tärkeää motiivien kokonaisvaltaisen ymmärtämisen mahdollistumiseksi.

4 Työelämäkumppanin esittely

Työelämän yhteistyökumppaninani toimii Lähimmäisapu ry, joka on Espoossa toimiva kotihoito- ja hoiva-apua tarjoava yhdistys. Yhdistyksen toiminta-ajatuksena on tarjota apua vanhuksille, vammaisille ja sairaille, jotta asiakkaat voivat halutessaan elää omassa kodissaan elämänsä loppuun saakka (Lähimmäisapu ry:n kotisivut). Asiakkaita on toiminnanjohtajan mukaan 660 ja vapaaehtoisia auttajia 93. Yhdistyksen tavoitteita ovat hyvä hoito, omaisten ja asiakkaiden tyytyväisyys sekä turvallinen olo ja yhdistyksessä painotetaan asiakkaiden tarpeiden ja itsemääräämisoikeuden huomioimista. Yhdistys kuvailee itseään inhimilliseksi tahoksi, joka haluaa tarjota empaattisen, kuuntelevan, aikaansa antavan ja luotettavan auttajan asiakkaalle. (Järvisalo 2002: 7, 8.)

Yhdistyksen toiminta perustuu puolivapaaehtoisuuden ideaan, jossa asiakas maksaa vapaaehtoisesti tehdystä auttamistyöstä pienen korvauksen vapaaehtoiselle. Idea puolivapaaehtoisuudesta syntyi yhdistyksen perustajan mukaan ajatuksesta välttää kiitollisuuden velan tunteen syntymistä asiakkaalle. Samalla itse auttamistyölle osoitetaan arvostusta ja vapaaehtoisen on mahdollista saada pientä lisäansiota itselleen.

4.1 Syyt opinnäytetyöyhteistyölle

Yhteistyömme perustana toimii yhdistyksen perustajan elämäntarinan tekeminen. Yhdistys täyttää tänä keväänä 30 vuotta ja juhlavuotensa kunniaksi he haluavat nostaa esille perustajansa merkityksen yhdistykselle. Tämän vuoksi yhdistys haluaa tehdä perustajastaan elämäntarinan, jossa kuvataan yhdistykseen liittyviä tapahtumia perustajan näkökulmasta ja nostetaan esille perustajan merkitystä yhdistyksen historiassa.

Elämäntarinan rakentaminen kuuluu osaksi opinnäytetyötäni ja oma opinnäytetyöaiheeni liittyy kyseisen elämäntarinan ensimmäiseen teemaan, vapaaehtoistyöstä kiinnostumiseen ja kiinnostumisen syihin eli motiiveihin. Elämäntarinan teemat on kuvattu tarkemmin luvussa 4.2.

Työelämäkumppanini suurin hyöty opinnäytetyöstäni liittyy perustajan elämäntarinan kokoamiseen, sillä yhdistys ei itse ehtisi tekemään haastatteluja tai rakentamaan elämäntarinaa kevaiseen juhlaansa mennessä. Elämäntarinan tekemisen kautta yhdistys kokee voivansa osoittaa perustajalleen ja perustajan työlle hyvin ansaittua kunnioitusta ja samalla yhdistys saa juhlaansa arvokkaan teeman, jonka ympärille rakentaa muuta ohjelmaa. Tarinan rakentamisen ja esittämisen avulla yhdistyksessä toimivat vapaaehtoiset oppivat myös samalla tuntemaan paremmin perustajansa ja yhdistyksensä tarinaa, mikä vahvistaa työelämäkumppanini mukaan me-henkeä ja sitoutumista yhdistyksen toimintaan. Omasta opinnäytetyöstäni yhdistys saa tietoa vapaaehtoistyössä toimimiseen liittyvistä motiiveista, mikä auttaa ymmärtämään vapaaehtoistoimintaan osallistumisen syitä ja siten helpottaa uusien vapaaehtoisten hankkimista ja nykyisten vapaaehtoisten motivaation ylläpitämistä.

4.2 Kuvaus yhdistykselle tehtävästä elämäntarinasta

Elämäntarinan tarkoituksena on osoittaa perustajan merkitys yhdistykselle. Rakennan elämäntarinaa kolmen kantavan teeman kautta, joita ovat *"Vapaaehtoistoiminnasta ja yhdistyksen perustamisesta kiinnostuminen ja kiinnostumisen syyt"*, *"Yhdistyksen perustaminen"* sekä *"Perustajan rooli yhdistyksessä ja yhdistyksen historiaan liittyvissä tapahtumissa"*. Kirjoitan elämäntarinan lyhyen kirjan muotoon ja pidän elämäntarinasta myös puheen yhdistyksen keväällä pidettävässä 30-vuotisjuhlassa.

Itse tarina kootaan haastattelemalla perustajaa. Haastattelukysymykset johdetaan edellä kuvatuista teemoista ja peruskysymyksiä tulee olemaan kolme: *"Mikä sai Teidät kiinnostumaan vapaaehtoistyöstä ja yhdistyksen perustamisesta?"*, *"Miten yhdistyksen perustaminen tapahtui?"* sekä *"Mitä kaikkea yhdistyksessä on tapahtunut vuosien varrella ja mitä kaikkea Te olette tehneet yhdistyksen hyväksi?"*. Tämän lisäksi käytän erilaisia tarkentavia kysymyksiä aina tilanteen näin vaatiessa, etsin lisää kysymyksiä jo syntyneen aineiston pohjalta sekä käytän työelämän esille nostamia kysymysehdotuksia.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää yhden ihmisen näkökulmasta, millaisia vapaaehtoistoiminnan motiiveja ihmisellä on ja voiko motiiveja luokitella jollain tavalla. Opinnäytetyöni tavoitteena on syventää ymmärrystä vapaaehtoistyössä toimimisen syistä sekä motiivien ymmärtämisen kautta hahmottaa keinoja saada ihmiset kiinnostumaan vapaaehtoistyöstä.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat seuraavat: *”Minkälaisia vapaaehtoistyössä toimimisen motiiveja ihmisellä on?”* ja *”Voiko motiiveja luokitella ja jos voi, niin minkälaisiin luokkiin?”*.

5.2 Laadullinen tutkimusote ja Case- tutkimus tutkimusmenetelminä

Toteutin opinnäytetyöni tapaustutkimuksena, jonka pohjana käytin laadullista tutkimusotetta. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus tarkoittaa tutkimusotetta, jossa pyritään kuvaamaan todellista elämää ja tutkimaan tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2004: 152). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteisiin kuuluvat tekstiä tuottava aineistonkeruumenetelmä, tutkittavien näkökulman esille tuominen, tutkittavien valinta harkinnanvaraisella tai teoreettisella otannalla, aineistolähtöinen analyysi, hypoteesittomuus eli ennakko-oletusten puuttuminen tutkimustuloksista, tutkijan asema sekä narratiivisuuden painottuminen (Eskola – Suoranta 1998: 15, 19).

Omassa opinnäytetyössäni painottui erityisesti tutkittavan eli haastateltavan kokemusmaailman ymmärtäminen sekä itse tutkittavan ilmiön, eli vapaaehtoistoiminnan motiivien kuvaaminen ja ymmärtäminen, joten oli luonnollista valita lähetymistavaksi laadullinen tutkimus. Myös tutkimuskohteiden määrän vähyyys vaikutti valintaani. Tämän lisäksi laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet, kuten aineistolähtöinen analyysitapa, narratiivisuuden eli kerronnallisuuden painottaminen

sekä tekstiä tuottavan aineistonkeruumenetelmän, kuten haastattelun, käyttö toimivat valintani syinä.

Case - tutkimus eli tapaustutkimus tarkoittaa tutkimustapaa, jossa keskitytään tutki- maan yksittäistä tapausta tai muutamia tapauksia mahdollisimman yksityiskohtaisesti käyttäen erilaisia aineistonkeruu- ja analysointimenetelmiä (Saarela-Kinnunen – Eskola 2001: 159). Toisen määritelmän mukaan tapaustutkimus tarkoittaa tutkimusta, jossa tutkitaan nykyajassa tapahtuvaa ilmiötä todellisessa elämäntilanteessa ja jossa pyritään vastamaan kysymyksiin ”miten” ja ”miksi” (Yin 2009: 2). Tapaustutkimukselle tyypillisiä piirteitä ovat yksilöllistäminen, kokonaisvaltaisuus, monitieteisyys, tutkimuksen suorit- taminen ilmiön luonnollisessa ympäristössä, vuorovaikutus tutkijan ja tutkittavan kans- sa, mukautuvaisuus sekä arvosidonnaisuus (Syrjälä – Numminen 1988: 8). Tapaustut- kimus ei pyri yleistykseen vaan oleellisempaa on tapauksen ymmärtäminen ja tapauk- sesta oppiminen (Stake 2005: 443). Tapaustutkimuksen kohteena voi olla yksittäinen tapaus, tilanne tai jokin joukko tapauksia. Tapaustutkimuksessa voidaan siis tutkia yk- silöä, ryhmää tai yhteisöä. (Hirsjärvi ym. 2004: 126.)

Tärkein syy tapaustutkimuksen valinnalle oli tutkittavien määrä, sillä tutkin vain yhtä henkilöä. Toisaalta pyrin opinnäytetyössäni myös tarkastelemaan tutkittavaa ilmiötä eli vapaaehtoistyön motiiveja yksityiskohtaisesti ja kokonaisvaltaisesti, vastaamaan kysy- mykseen ”miksi” sekä luomaan syvällisempää ymmärrystä tutkittavasta aiheesta yleis- tämisen sijaan. Tällöin tapaustutkimus tuntui luontevalta valinnalta. Opinnäytetyössäni korostui myös vuorovaikutus tutkijan eli opinnäytetyön tekijän ja tutkittavan eli haasta- teltavan välillä, mikä myös vaikutti tapaustutkimuksen valitsemiseen tutkimusmenetel- mäkseni.

5.3 Tutkittavan valinta ja kuvaus tutkittavasta

Tapaustutkimuksessa tapauksen valintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Leena Syrjälän ja Merja Nummisen (1988) mukaan tapaustutkimuksessa tapauksen valintakri- teereitä ovat tapauksen tyypillisuus, ainutkertaisuus, poikkeuksellisuus tai opettavai- suus, tutkijan omat mielenkiinnon kohteet sekä tapauksen näkeminen mahdollisuutena päästä tutkimaan aiemmin tutkimatonta ilmiötä (Syrjälä – Numminen 1988: 19). Myös sattuma, tapauksen saatavilla olo tai tutkijan valmiit kontaktit tutkimuskohteeseen voi-

vat toimia valintaperusteena. Tapaus on kuitenkin aina rajattava ja valintakriteerit on kerrottava tutkimuskohteelle. Tapauksen tarkka määrittely on myös olennaista tulosten yleistettävyyden, sovellettavuuden sekä raportoinnin kannalta. (Saarela-Kinnunen – Eskola 2001: 161, 162.)

Oman opinnäytetyöni tutkimuskohteena toimi työelämän yhteistyökumppanin, Lähimmäisapu ry:n perustaja. Kyseinen henkilö on iäkäs rouvashenkilö, joka on aikoinaan perustanut puolivapaaehtoisuuden pohjalta toimivan yhdistyksen. Kyseinen henkilö on toiminut aktiivisesti yhdistyksessä vuosikymmeniä, kunnes jäi korkean ikänsä vuoksi ”eläkkeelle” yhdistyksen toiminnasta muutamia vuosia sitten. Tämän lisäksi henkilö on tehnyt aiemminkin vapaaehtoistyötä tukihenkilötoiminnan muodossa, käynyt ihmisten auttamiseen liittyviä kursseja, auttanut lähimmäisiään ja naapureitaan lääkeasioissa sekä huolehtinut iäkkäistä äidistään. Hän on ollut myös aktiivinen seurakuntatoiminnassa ja kunnallispolitiikassa. Kyseinen henkilö valikoitui tutkimuskohteekseni yhdistykselle tehtävän elämäntarinan kautta, sillä ajan rajallisuuden ja työmäärän kohtalaisena pitämisen vuoksi oman opinnäytetyöni oli myös liityttävä jotenkin kyseiseen henkilöön ja hänen elämäntarinaansa. Tätä kautta tarkasteluna opinnäytetyöni tutkimuskohteen valinta oli melko itsestään selvä.

5.4 Haastattelu opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmänä

Valitsin opinnäytetyöni aineistonkeruutavaksi haastattelun ja toteutin haastattelut teemahaastatteluna, jonka pohjana käytän kerronnallisuuden ideaa. Haastattelu voidaan määritellä eräänlaiseksi keskusteluksi, jossa tutkija pyrkii selvittämään häntä kiinnostavia asioita haastateltavalta (Eskola – Vastamäki 2001: 24). Haastattelulle on tyypillistä Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen (2010) mukaan haastattelutilanteen suunnittelemisen enakkoon, haastattelijan tavoite saada luotettavaa tietoa tutkimusongelman kannalta tärkeiltä alueilta, haastattelun tapahtuminen haastattelijan aloitteesta, haastattelijan rooli haastattelua ohjaavana henkilönä ja haastateltavan motivaation ylläpitäjänä sekä haastateltavan luottamus haastattelijan kykyyn käsitellä luottamuksellisesti saamia tietoja (Hirsjärvi – Hurme 2010: 43). Haastattelulle on myös tyypillistä osapuolien selkeät osallistujaroolit (Ruusuvoori – Tiittula 2005: 22).

Omassa opinnäytetyössäni oli tarkoitus selvittää yhden henkilön ajatuksia, muistoja, sekä kokemuksia tutkimusaiheeseen liittyen, jolloin haastattelu osoittautui järkevimmäksi aineistonkeruutavaksi. Haastattelun valintaan vaikuttivat myös haastattelun edut, joita ovat joustavuus aineiston keruussa, mahdollisuus syventää ja selventää tietoja, tutkittavan korostuminen subjektina, tutkittavan saaminen suurella todennäköisyydellä osallistumaan tutkimukseen sekä mahdollisuus täydentää aineistoa tarvittaessa uusilla haastatteluilla (Hirsjärvi ym. 2004: 194, 195). Erityisesti joustavuus ja mahdollisuus syventää ja selventää aineistoa olivat minulle tärkeitä, sillä halusin selvittää syvällisesti syy-seuraussuhteita. Tämä ei olisi onnistunut esimerkiksi kyselylomakkeen avulla.

5.4.1 Teemahaastattelu ja kerronnallisuus haastattelujen pohjana

Omassa opinnäytetyössäni valitsin haastattelumuodoksi teemahaastattelun, sillä elämäntarinan aiheet muodostivat kolme selkeää teemaa haastattelulle. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta haastattelua varten ei ole laadittu tarkkoja kysymyksiä eikä kysymysten järjestystä ole päätetty (Hirsjärvi, ym. 2004: 197). Teemahaastattelun avoimuus antaa Jari Eskolan ja Juha Suoranta (1998) mukaan haastateltavalle mahdollisuuden päästä puhumaan varsin vapaamuotoisesti, jolloin saadun materiaalin katsotaan kuvaavan hyvin haastateltavaa (Eskola – Suoranta 1998: 88). Teemahaastattelu mahdollistaa siis kertomusten saamisen, mitä tavoittelen haastatteluissani. Tämä vahvisti valintaani teemahaastattelun valinnasta haastattelumenetelmäksi.

Omissa haastatteluissani laadin elämäntarinan teemojen pohjalta kolme haastatteluteemaa, joiden pohjalta tein haastatteluissa kysymyksiä. Poikkesin kuitenkin hieman teemahaastattelun ideasta kirjoittamalla kysymykset valmiiksi kahdessa viimeisessä haastattelussa, sillä haastateltavan rönsyilevä puhetapa sekä oma kokemattomuuteni laatia haastattelutilanteessa tarpeeksi selkeitä ja neutraaleja kysymyksiä aiheuttivat kysymysten väärinymmärtämistä ja aiheesta eksymistä.

Haastattelujeni pohjana käytin kerronnallisuuden ideaa. Kerronnallisessa haastattelussa tutkija pyytää kertomuksia, antaa tilaa kertomuksille ja esittää kysymyksiä, joihin hän olettaa saavansa vastaukseksi kertomuksia (Hyvärinen – Löyttyniemi 2005: 191).

Haastatteluissa toteutin kerronnallisuutta kysymällä avoimia kysymyksiä, joihin oli helppo vastata kertomuksilla. Pyysin myös suoraan haastateltavaa kertomaan muistoistaan ja kokemuksistaan kertomuksenomaisesti.

5.5 Lupien hakeminen ja haastattelujen toteuttaminen

Ennen opinnäytetyöni aineistonkeruun aloittamista hain tutkimusluvan yhdistykseltä ja haastatteluluvan haastateltavalta. Tämän lisäksi koulun, opiskelijan ja opinnäytetyökumppanin välillä tehtiin opinnäytetyösopimus, jossa oli määritelty tarkasti opinnäytetyön tarkoitus, aikataulu, vastuunjako sekä muut käytännön asiat. Tutkimus- ja haastatteluluvasta tehtiin molemmille osapuolille omat kappaleet ja opinnäytetyösopimuksesta tehtiin vielä kolmas kappale koulutusohjelmalleni arkistointia varten. Haastatteluluvan pyysin ennen ensimmäisen haastattelun aloittamista. Koska elämäntarinan oli valmistuttava tiettyyn päivämäärään mennessä, aloitin haastattelut yhdistyksen toiminnanjohtajan hyväksynnällä ennen tutkimusluvan ja opinnäytetyösopimuksen varsinaista allekirjoittamista. Olin kuitenkin saanut tutkimusluvalle ja opinnäytetyösopimukselle työelämäkumppaniltani sähköisen hyväksynnän ennen haastattelujen aloittamista.

Opinnäytetyöhöni ja elämäntarinaani liittyvän aineiston keräämiseen käytin neljä haastattelukertaa, jotka ajoittuivat marras-joulukuulle. Tein myös syyskuussa haastateltavan luokse tutustumiskäynnin, jossa oli tarkoitus kertoa opinnäytetyöstäni ja tulevista haastatteluista. Haastateltava erehtyi kuitenkin luulemaan käyntiä haastatteluksi ja aloitti tutkimusaiheesta puhumisen. Tutustumiskäynnillä saatuja tietoja ei kuitenkaan käytetty opinnäytetyössäni ja tämä kerrottiin myös haastateltavalle.

Haastattelutilalla on vaikutusta haastattelun laatuun (Vilkkä 2005: 112). Tämän vuoksi kiinnitin paikan valintaan erityistä huomiota. Haastattelupaikaksi valikoitui haastateltavan koti, sillä se oli haastateltavan kannalta turvallis ja vaivattomin vaihtoehto. Koti oli myös ympäristönä tarpeeksi rauhallinen haastattelujen toteuttamista varten. Haastattelukertojen kesto vaihteli n. 2–2,5 tunnin välillä ja haastattelut ajoittuivat alkuiltapäivään. Kesto ja ajankohta vaikuttivat sopivilta, sillä haastateltava ei ehtinyt väsyä ja alkuiltapäivästä haastateltava oli omien sanojen

mukaan virkeimmillään. Tosin 2,5 tunnin haastattelu koetteli oman jaksamiseni ja kuuntelukykyni rajoja.

Haastatteluissa käsittelin seuraavia teemoja: *"Vapaaehtoistoiminnasta ja yhdistyksen perustamisesta kiinnostuminen ja kiinnostumisen syyt"*, *"Yhdistyksen perustaminen"* sekä *"Perustajan rooli yhdistyksessä ja yhdistyksen historiaan liittyvissä tapahtumissa"*. Käsittelin kaikkia haastatteluteemoja jokaisella haastattelukerralla, mutta en määritellyt haastattelun kulkua sen tarkemmin. Nauhoitin haastattelut, minkä lisäksi tein merkintöjä erilliseen vihkooni. Näiden merkintöjen avulla pidin kirjaa jo vastatuista kysymyksistä ja vastauksien laadusta, jotta osasin tarpeen vaatiessa palata takaisin kysymykseen lisätiedon hankkimista varten.

Jokaisen haastattelun jälkeen litteroin haastattelun ja jaoittelin syntynyttä materiaalia haastattelun kolmen pääteeman mukaisesti. Kävin myös materiaalia läpi esittämällä sille kysymyksiä ja arvioimalla aineiston kattavuutta, minkä pohjalta rakensin kysymyksiä seuraavia haastatteluja varten. Syntyneet kysymykset jaoittelin haastatteluteemojen mukaisesti.

Haastattelukysymykseen tulee kiinnittää paljon huomiota. Hanna Vilkan (2005) mukaan kysymysten täytyy olla ymmärrettäviä, yksiselitteisiä sekä kyllä/ei - vastauksia välttäviä. Haastateltavaa voi myös pyytää kuvailemaan tai kertomaan asioista. Tällä tavalla voidaan kartoittaa haastateltavan käsityksiä ja kokemuksia. (Vilka 2005: 104, 105, 109.) Omissa haastatteluissani haastattelukysymykset muodostuivat kolmesta haastatteluteemasta johdetusta pääkysymyksestä, työelämän kysymysehdotuksista, haastattelutilanteessa syntyneistä tarkentevista kysymyksistä sekä haastatteluaineiston läpikäynnin pohjalta rakentuneista kysymyksistä. Suurin osa kysymyksistä oli avoimia, ei-johdattelevia ja vapaaseen kerrontaan kannustavia. Joukossa oli myös kyllä/ei - vastaukseen suuntaavia kysymyksiä, joiden oli tarkoitus selventää tai tarkentaa jotakin epäselväksi jäänyttä asiaa.

Haastattelujen määrä pohjasi saturaation ideaan. Saturaatio eli aineiston kylläntyminen tarkoittaa, ettei haastatteluista nouse enää mitään uutta ja että haastattelut alkavat toistaa itseään (Eskola – Vastamäki 2001: 40). Koska neljännen

haastattelukerran jälkeen totesin aiheiden toistavan itseään sekä materiaalia olevan melko paljon, päätin lopettaa haastattelujen tekemisen.

Haastattelujen toteuttamisen aikana jouduin vaihtamaan haastattelutaktiikkaa. Ensimmäisessä haastattelussa annoin haastateltavalle melko vapaat kädet kertoa teema-alueista. Tarkoitukseni oli oppia tuntemaan haastateltavan taustoja ja mahdollisia aiheita, joita olisi hyvä kartoittaa jatkossa lisää. Lähdin siis liikkeelle puhtaalta pöydältä ja annoin tilaa spontaanille puheelle mahdollistaakseni haastateltavan ajatuksien esille nousemisen. Luotin haastateltavan itse nostavan esille tärkeiksi kokemiaan asioita. Myös toisessa haastattelussa kerronta oli vapaata, joskin haastattelukysymyksiä oli enemmän.

Toisen haastattelun jälkeen jouduin kuitenkin toteamaan, että haastateltavan rönsyilevä puhetapa sekä tapani kysyä kysymyksiä liian monimutkaisesti aiheuttivat ongelmia. Haastateltava ei aina ymmärtänyt kysymyksiäni tarkoittamallani tavalla ja eksyi tämän vuoksi aiheesta. Samalla vastausten luotettavuus kärsi ja jouduin jättämään osan vastauksista huomioimatta. Tämä herätti minussa huolen siitä, ettei aineisto vastaa riittävästi tutkimuskysymyksiin tai anna tietoa elämäntarinan teemoihin. Myös tuttavallinen otteeni ja omien ajatuksieni esille tuominen herättivät huolta ammatillisen otteen katoamisesta ja haastattelun muuttumisesta keskusteluksi. Tämän vuoksi käytin kolmannessa ja neljännessä haastattelussa valmiiksi kirjoitettuja kysymyksiä selkeyttääkseni ilmaisuani. Ohjasin myös haastattelujen kulkua enemmän estääkseni liiallista rönsyilyä ja otin ammatillisemman otteen haastatteluissa. Ohjaavammasta otteestani huolimatta pyrin kuitenkin antamaan tilaa puheelle ja jopa rönsyilylle, sillä en halunnut kadottaa välitöntä ilmapiiriä tai spontaania puhetta.

Haastattelutekniikan muuttaminen toimi, sillä sain enemmän opinnäytetyöhöni ja elämäntarinaani liittyvää tietoa eikä aiheesta eksymistä tapahtunut yhtä usein kuin alussa. Toisaalta liiallinen aiheesta pitäytyminen saattoi estää spontaania puhetta ja siten elämäntarinan rakentamisen kannalta tärkeiden näkökulmien esille tuloa. Aiheesta pitäytyminen rajoitti myös tarkentavien kysymysten kysymistä, jolloin yksityiskohdat jäivät epäselviksi. Tämä hankaloitti erityisesti elämäntarinan kirjoittamista. Haastatteluilla kerätty aineisto oli kuitenkin melko kattava ja se vastasi sekä opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin että elämäntarinan teemoihin. Ainoana puutteena oli ajallisuuden osittai-

nen uupuminen aineistosta, mikä hankaloitti syy- seuraussuhteiden hahmottamista ja aikajärjestyksen rakentamista elämäntarinaa varten.

5.6 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi analyysimenetelmänä

Analyysitavakseni valitsin sisällönanalyysin. Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2009) mukaan sisällönanalyysi määritellään tekstianalyysiksi, jonka tarkoituksena on luoda selkeä, sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä järjestämällä tieto tiiviiseen ja selkeään muotoon (Tuomi – Sarajärvi 2009: 104, 108). Myös omassa opinnäytetyössäni pyrin kuvailemaan aineistoani sanallisesti järjestämällä sen lukijalle ymmärrettävään muotoon. Tämä tapahtui ryhmittelemällä ja käsitteellistämällä aineistoa, jotta lukijalle muodostuisi selkeä kuva tutkittavasta ilmiöstä ja tutkimustuloksista. Opinnäytetyöni liitteenä (liite 4) on esitetty analyysin kulku graafisesti.

Opinnäytetyössäni käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jossa Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2009) mukaan aikaisemmillä teorioilla, havainnoilla tai tiedoilla ei ole mitään tekemistä analyysin tai sen lopputuloksen kanssa. Ainoastaan analyysin toteuttamista koskevaa teoriaa voidaan käyttää analyysissä. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 95.) Omassa opinnäytetyössäni aineistolähtöisyys näkyy aiempien tutkimustulosten sivuuttamisena analyysissä. En pyrkinyt testaamaan tai etsimään yhtymäkohtia aiemmista tutkimuksista vaan lähdin tarkastelemaan pelkästään sitä, mitä aineistosta nousee esille. Aiemmat tutkimukset otin käsittelyyn vasta johtopäätöksiä pohtiessa, jolloin lähdin vertaamaan niitä omiin tutkimustuloksiini.

Riskinä analyysin toteuttamiselle olivat esioletukseni motiiveista, jotka olivat muodostuneet aiempiin tutkimuksiin tutustumisen myötä. Jari Eskolan ja Juha Suorannan (1998) mukaan laadullinen tutkimus edellyttää hypoteesittomuutta, joka tarkoittaa ennako-oletusten puuttumista tutkimuskohteesta tai tutkimustuloksista. Hypoteesittomuus voidaan saavuttaa tiedostamalla ennako-oletukset ja huomioimalla ne tutkimuksessa. (Eskola – Suoranta 1998: 19, 20.) Opinnäytetyössäni kiinnitinkin erityistä huomiota jo syntyneen tiedon vaikutukseen analyysi- ja tulkintavaiheessa. Erityisesti käsitteellistämävaiheessa kiinnitin esioletuksiini paljon huomiota, jotten ottaisi mallia aiempien tutkimusten motiivien luokittelutavoista. Tällä tavoin pyrin varmistamaan aidosti aineistosta lähtevän luokittelutavan löytämisen. Tämä oli hyvin tärkeää, sillä osaa ole-

massa olevista tutkimustuloksista olisi hyvin voinut hyödyntää omien tulosteni käsitteellistämisvaiheessa.

Omassa analyysissäni lähdin ensin lukemaan aineistoa perehtyäkseni sen sisältöön. Tämä luetaan osaksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin toteuttamista (Tuomi – Sarajärvi 2009: 109). Sisältöön perehtymisen helpottamiseksi laadin käsin tehdyn ”apupaperin”, johon kirjasin haastatteluissa esille nousseita aiheita sekä haastateltavan vastauksia kysymyksiini. Apupaperi toimi myös elämäntarinan kirjoittamisvälineenä, minkä vuoksi käsittelin apupaperissa laajasti kaikkia haastatteluteemoja. Tässä kohtaa huomasi välttämättömäksi määritellä sanan ”vapaaehtoistyö”, sillä haastateltava korvasi kyseisen termin sanalla ”auttaminen”. Määritelmän pohjana toimivat haastateltavan kertomukset tehdystä vapaaehtoistyöstä ja määritelmä on esitetty luvussa 6.

Apupaperin tekemisen ja ”vapaaehtoistyö”-termin määrittelyn jälkeen lähdin uudelleen lukemaan aineistoa, nyt keskittyen vain tutkimusaiheeseeni eli vapaaehtoistyön motiiveihin. Etsin haastatteluaineistoista haastateltavan ilmaisuja, joissa hän kertoo syistään tehdä vapaaehtoistyötä sekä syitä, joiden uskoin vaikuttaneen haastateltavan haluun tehdä vapaaehtoistyötä. Merkitsin kyseiset ilmaukset väreillä. Samalla lähdin tekemään erillistä listaa esille nousevista ilmauksista. Sanoitin ilmaisut ja merkitsin ylös sivunumerot, joista ilmaisut oli otettu. Lisäsin listaan myös apupaperissa esille nousseet motiivit. Tätä tutkimusongelman kannalta olennaisten ilmauksien merkitsemistä kutsutaan aineiston pelkistämisvaiheeksi (Tuomi – Sarajärvi 2009: 109). Osa alkuperäislainauksista vaati täydentämistä, sillä haastateltavan puheesta oli saattanut jäädä sanoja pois. Lukijajaystävällisyyden takia lisäsin sulkeisiin lausetta täydentäviä sanoja tulkitsemalla lauseyhteyttä.

Seuraavassa vaiheessa lähdin muokkaamaan listaani etsimällä toisiinsa liittyviä ilmaisuja ja niputtamalla niitä jokin yhteisen käsitteen eli motiivin alle. Tätä pelkistettyjen ilmausten ryhmittelyä erilaisiin alaluokkiin nimitetään klusteroinniksi eli ryhmittelyksi (Tuomi – Sarajärvi 2009: 109, 110). Samalla lähdin myös kriittisesti tarkastelemaan esille nostamiani motiiveja ja pohtimaan, ovatko kyseiset asiat todella motiiveja vai vapaaehtoistyön tekemisestä saatuja positiivisia kokemuksia eli anteja. Vapaaehtoistyön annin ja motiivin välisen eron tekeminen osoittautui välillä hyvinkin hankalaksi, sillä työn tekemisestä saatu anti saattoi toimia motiivina *jatkaa* vapaaehtoistyötä tai

aloittaa uuden vapaaehtoistyön parissa. Näitä "harmaalla alueella" olevia vaikeita tapauksia oli muutamia ja niiden pohtiminen tuotti erityistä vaivaa. Päätökset tein lopulta lauseyhteyden perusteella, mikä aiheutti jonkin verran karsintaa esille nostamissani motiivi- ilmaisuissa.

Tämän jälkeen ryhdyin etsimään nimeämilleni alaluokille teoreettisia yläkäsitteitä, jotka toimisivat yhdistävänä tekijänä samankaltaisille alaluokille. Lähdin myös etsimään näille teoreettisille yläkäsitteille vielä omia yhdistäviä käsitteitä. Tätä vaihetta, jossa aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin ja aineiston luokittelua jatketaan ylä- ja pääluokkiin kutsutaan käsitteellistämiseksi eli abstrahoinniksi (Tuomi – Sarajärvi 2009: 112, 113).

Omassa opinnäytetyössäni käytin yläluokkiin jakamista erityisesti elämäkokemuksia luokitelllessani, sillä huomasin alaluokkien muodostavan luonnolliset aikaan pohjautuvat yläluokat. Arvomaailma- ja auttamishalu - motiivien kohdalla luokittelu ei ollut yhtä helppoa. Aluksi luin kyseiset motiivit omiksi päämotiiveikseen, jolloin päämotiiveja olisi ollut neljä: Elämäkokemukset, Arvomaailma, Auttamishalu sekä Tekemisen tarve / kaipuu. Keskusteltuani ohjaavan opettajani kanssa lähdin kuitenkin uudelleen tarkastelemaan kyseistä jaottelua ja pohtimaan, löytyisikö arvomaailma- ja auttamishalu-motiiveille jotain uutta luokittelutapaa. Pitkällisen pohdinnan jälkeen päädyin tarkastelemaan kyseisiä motiiveja osana yksilön elämäkatsomusta. Tällöin vapaaehtoistoiminnan motiiveille oli löydettävissä kolme pääluokkaa: Elämäkokemukset, Elämäkatsomus ja Tekemisen tarve / kaipuu. Viimeisenä mainittu oli ainut motiivi, jolle ei ollut löydettävissä yläluokkia. Toisaalta kyseinen motiivi poikkesi muutenkin luonteeltaan edellisistä motiiveista, joten en nähnyt tätä yläluokkien puuttumista mitenkään häiritseväenä.

6 Tutkimustulokset

Tässä työssä vapaaehtoistoiminnan ja vapaaehtoistyön käsitteitä käytetään synonyymeinä. Haastateltava itse ei kuitenkaan käyttänyt kyseisiä termejä, vaan korvasi ne usein auttamis-sanalla. Tämän vuoksi vapaaehtoistoiminnan-käsite vaati tarkentamista. Päädyin määrittelemään vapaaehtoistoiminta-käsitteen haastattelujen perusteella työn ulkopuolella tapahtuvaksi auttamistyöksi ja sellaiseen toimintaan osallistumiseksi, jota tehdään vapaasta tahdosta ilman palkkaa ja joka ei kohdistu perheenjäseniin. Vapaaehtoistoiminnan määritelmään luetaan sekä välitön, haastateltavan itse tekemä konkreettinen toiminta toisen ihmisen hyväksi että yhdistystoimintaan osallistuminen. Määritelmä käsittää niin organisoidun kuin organisoimattomankin toiminnan, mikä tarkoittaa termin käsittämistä hyvin laaja-alaisesti. Erilaisten auttamiseen liittyneiden kurssien käymistä tai lahjoitusten antamista ei kuitenkaan käsitetty vapaaehtoistyöksi, sillä niihin ei liittynyt varsinaista toimintaa vapaaehtoisena.

Haastateltavan puheen perusteella vapaaehtoistoiminnan ilmenemismuotoja olivat tukihenkilönä toimiminen työikäisenä, seurakuntatoimintaan osallistuminen sekä yhdistyksessä toimiminen vuosien ajan, mikä käsittää hyvin erilaisia tehtäviä johtokunnassa toimimisesta työnvälitykseen ja itse auttamistyön tekemiseen. Haastateltava nosti myös itse esille sukulaisille, ystäville ja naapureille annetun avun lääkeasioissa. Myös tätä päädyin lopulta tarkastelemaan vapaaehtoistyönä, sillä lääkeasioissa auttaminen erosi siivoamisen kaltaisesta tavallisesta auttamisesta eikä annettu apu kohdistunut aivan lähimpään perhepiiriin.

6.1 Elämäkokemukset

Ensimmäinen päämotiivi nimettiin elämäkokemuksiksi. Tähän päämotiiviin sisältyvät kaikki elämän varrella tapahtuneet asiat, jotka ovat vaikuttaneet haastateltavan haluun tehdä vapaaehtoistyötä. Motiivin ylä- ja alakäsitteet on esitetty seuraavassa taulukossa.

Taulukko 1. Elämäkokemukset - päämotiivi ja sen ala- ja yläkäsitteet

Alakäsite	Yläkäsite	Päämotiivi
Lapsuudessa tapahtunut toisten auttaminen	Lapsuus- ja nuoruusikä	Elämäkokemukset
Avun saaminen menneisyydessä, kun on sitä itse tarvinnut		
Sairaanhoidajan työ	Työikä	
Ihmisten avuntarpeen näkeminen työelämän kautta		
Auttamisen tärkeyden näkeminen avunsaajalle työelämän kautta		
Esimiehen vaikutus		
Ihmisten auttamiseen liittyvien kurssien käyminen		

Elämäkokemukset ovat vaikuttaneet myös toiseen päämotiiviin, elämäkatsomukseen, sillä ne ovat muokanneet haastateltavan arvomaailmaa auttamista arvostavaksi ja herättäneet haastateltavassa halun auttaa. Täten elämäkokemukset voitaisiin käsittää myös taustatekijöinä. Olen kuitenkin erottanut elämäkokemukset omaksi motiivikseen, sillä menneisyyden tapahtumat muodostuivat hyvin tärkeiksi mainintojen määrän perusteella. Tämän lisäksi haastateltava itse sanoo suoraan esimerkiksi omaan avuntarpeeseen saadun avun vaikuttaneen hänen haluunsa auttaa muita.

6.1.1 Lapsuus- ja nuoruusikä

Ensimmäinen alakäsite, *Lapsuudessa tapahtunut toisten auttaminen* viittaa haastateltavan lapsuuden muistoihin, joissa nousee esille ajatus auttamisesta osana tavallista arjen toimintaa. Haastateltava kertoo toisten auttamisen ja yhdessä tekemisen olleen normaali tapa toimia hänen lapsuudessaan ja erityisesti haastateltava muistelee lapsuuden kesiään maalla, missä lapset auttoivat aikuisia kaikissa askareissa aina lehmien lypsämisestä pienemmistä lapsista huolehtimiseen. Haastateltava kertoo lasten antaman avun olleen aikuisille hyvin tärkeää, sillä tekemistä oli paljon ja aikuisia hyvin vähän lapsiin verrattuna. Tästä voidaan päätellä toisten auttamisen olleen haastateltavan perhepiirissä tärkeää ja arvostettua. Ajatus auttamisen luonnollisuudesta lapsuudessa voidaan tulkita siirtyneen osaksi haastateltavan toimintatapoja ja ajatusmaailmaa, mikä selittäisi haastateltavan puheet auttamisen tavallisuudesta. Toisten auttaminen ja auttamisen luonnollisuus osana elämää voidaan siis katsoa syntyneen jo lapsuudessa, jossa auttaminen nähtiin osana tavallista arkea.

Toisena alakäsitteenä toimii *Avun saaminen menneisyydessä, kun on sitä itse tarvinnut.*

*"H= mut siis tää, et on itse saanu apua, silloin kun on tarvinnu, et voit panna sen
 O= joo, joo
 H= siihen, et ku on lapsuudessa saanu apua,
 O= tää on kyllä hyvä pointti oikeesti
 H= nii ja voit panna siihen justiinsa, et tämmöseltä vapaaehtoisjärjestöltä, siis sehän oli vapaaehtoisjärjestö just tää poikakoti ja just tää nuorten naisten (kristillisen yhdistyksen tyttökoti)..."*

Haastateltava kertoo eläneensä veljensä kanssa osan lapsuuttaan ja koko nuoruutensa erilaisissa lastenkodeissa isän sairastumisen vuoksi. Suurimman osan ajastaan haastateltava asui vapaaehtoistyöhön perustuvassa, kristillisen yhdistyksen ylläpitämässä tyttökodissa ja hänen veljensä asui samankaltaisessa poikakodissa. Haastateltava kertoo molempien saaneen kyseisistä lastenkodeista paljon tukea muun muassa koulunkäyntiä varten, mikä oli haastateltavan mukaan hyvin tärkeää. Lastenkodista saatu apu onkin saanut haastateltavan ymmärtämään auttamisen ja vapaaehtoistyön merkityksen avunsaajalle, mikä on herättänyt haastateltavassa halun itsekin auttaa avuntarpeessa olevia.

6.1.2 Työikä

Työelämässä vietettyä aikaa tarkastellessa esille nousee viisi erilaista alakäsitettä eli vapaaehtoistyön tekemiseen vaikuttanutta syytä. Ensimmäisenä alakäsitteenä toimii *Sairaanhoitajan työ.*

*"H= Nii että se, että... ku oli tehny sairaanhoito työtä ja sehän oli todella... todella... siihen aikaan, ni ja vieläkin sehän on, sairaanhoitajan työ, justiinsa tämmöstä...
 O= ihmisten auttamista?
 H= nii, nii, no mitä muuta
 O= mitä muuta se nyt olisikaan
 H= mitä muuta se voi ollakaan – nii, sairaanhoito työ, ni se on auttamista..."*

Haastateltavalle oma työ sairaanhoitajana näyttäytyi ihmisten auttamisena. Tämän vuoksi voidaan päätellä haastateltavalle olleen luonnollista jatkaa auttamistyötä vapaa-ajalla ja aloittaa vapaaehtoistyön tekeminen. Tätä oletusta tukevat haastateltavan kertomukset tekemästään työstä naapureidensa ja läheistensä hyväksi, sillä haastateltava auttoi heitä lääkeasioissa ja teki muitakin sairaanhoitajan työkuvaan kuuluvia tehtäviä.

"Siis... tein... ja sit mun työ oli sairaanhoitaja ni... (paikkakunnan nimi) ei ollu mitään terveyskeskusta... just naapureita ja noin kävin... mulla ei ollu autoa, mut siis kävin pyörällä sitte apteekissa ostamassa lääkkeit ja sitte annoin pistoksia. Tein siis tällasta sairaanhoitajan työtä."

"Silloin ku mä oli työelämässä nii mä kauheen mielelläni.. esim. sillon vapaa-aikanakin.. kävin niitä pistoksia (antamassa naapureille) ja sukulaississa ottamassa verikokeita."

Seuraavana alakäsitteenä toimii *Ihmisten avuntarpeen näkeminen työelämän kautta*. Haastateltava puhuu työssään kohtaamistaan, avuntarpeessa olleista potilaista, jotka eivät saaneet apua ongelmiinsa avuntarjoajien puuttumisen vuoksi. Haastateltava kertoo nähneensä heidän inhimillisen hätänsä ja sanoo tämän vaikuttaneen hänen auttamishaluunsa.

Kolmas alakäsite on *Auttamisen tärkeyden näkeminen avunsaajalle työelämän kautta*. Tällä tarkoitetaan haastateltavan työn kautta tulleita kokemuksia, joissa potilaat ovat kokeneet saaneensa helpotusta oloonsa voidessaan purkaa huoliaan haastateltavalle haastateltavan tekemän sairaanhoitajan työn lomassa.

"Et siis kaikkia tämmösiä huolia ja.. ja nii ja justinsa tämmösiä ku käytiin kodeissa ottamassa niitä verikokeita ja kaikkea ja tuli niinku tutuiksi (potilaat ja heidän omaisensa) ja kuinka tärkeää oli saada puhua"

Tämän voidaan tulkita vahvistaneen haastateltavan halua auttaa, kun hän on nähnyt avun antamisen tärkeyden avunsaajalle. Sekä avuntarpeen että auttamisen tärkeyden näkemisen voidaan nähdä suunnanneen haastateltavaa vapaaehtoistyön ja ihmisten auttamiseen liittyvän toiminnan pariin. Kyseistä tulkintaa tukevat työelämässä vietettyyn aikaan ajoittuvat erilaiset vapaaehtoistoiminnan muodot, joita olivat tukihenkilönä toimiminen ja aktiivinen toiminta seurakunnassa.

Neljäntenä alakäsitteenä nousee esille *Esimiehen vaikutus*. Haastateltava mainitsee työpaikkansa esimiehen vaikuttaneen haluunsa tehdä vapaaehtoistyötä, sillä kyseinen henkilö oli mukana perustamassa erästä nykyisinkin merkittävää järjestöä. Esimiehen vapaaehtoisesti tekemä työ järjestön parissa herätti haastateltavassa ihailua, minkä voidaan tulkita innostaneen haastateltavaa vapaaehtoistyön pariin. Tämän lisäksi haastateltava osallistui myös järjestön järjestämiin koulutuksiin, jotka innostivat vapaaehtoistyön pariin.

"Ja siis se, että mä siellä työpaikallaki huomasin, että tää työnantaja, nii kuinka paljon hänki vapaaehtoistyötä teki, ku perusti sen (järjestön nimi) ja sitte justiinsa rahaa kerättiin ja kaikkea tämmöstä"

Viimeisenä alakäsitteenä toimii *Ihmisten auttamiseen liittyvien kurssien käyminen*. Haastateltava kertoo ottaneensa osaa monille ihmisten auttamiseen liittyneille kursseille ja tehneensä yhden kurssin puitteissa aktiivisesti vapaaehtoistyötä tukihenkilönä. Haastateltava kertoo kurssien ja erityisesti erään ihmissuhteisiin liittyneen kurssin auttaneen häntä huomaamaan toisten ihmisten avuntarpeen ja auttamisen tärkeyden.

"O= Ovatko nämä kurssit vaikuttaneet tämän toisen ihmisen avun tarpeen havaitsemiseen?"

H= ovat

O= millä tavoin?"

H= no on nähny, et ihmisillä on tarvetta toisen ihmisen apuun"

Tämän avuntarpeen huomaaminen kurssien kautta voidaan tulkita vaikuttaneen haastateltavan haluun tehdä vapaaehtoistyötä. Kyseistä tulkintaa tukee erityisesti se, että haastateltava on todella aloittanut vapaaehtoistyön tekemisen eli tukihenkilönä toimimisen yhden kurssin kautta. Haastateltava kertoo myös toisesta kurssista, jonka kautta vapaaehtoistyön tekeminen olisi ollut mahdollista. Haastateltava kuitenkin toteaa juuri aloittamansa tukihenkilökurssin vieneen hänen aikaansa eikä toiselle vapaaehtoistyölle jäänyt aikaa. Kuvailtu halu aloittaa toinenkin vapaaehtoistyön muoto toimii kuitenkin tukena väitteelleni kurssien vaikutuksesta, sillä ne ovat selkeästi herättäneet halun tehdä vapaaehtoistyötä, vaikka itse toimintaa haastateltava ei kyennytkään aloittamaan.

6.2 Elämäkatsomus

Elämäkatsomus on seuraava haastatteluista esille noussut päämotiivi. Termillä tarkoitetaan haastateltavan vapaaehtoistyön pariin kannustaneita arvoja ja auttamishalua. Kyseinen motiivi ja sen ylä- ja alakäsitteet on esitetty seuraavassa taulukossa.

Taulukko 2. Elämäkatsomus - päämotiivi ja motiivin ylä- ja alakäsitteet

Alakäsite	Yläkäsite	Päämotiivi
Auttamisen tavallisuus	Arvomaailma	Elämäkatsomus
Vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeys		
Uskonnollisuus		
Tee toiselle niin kuin toivoisit itsellesikin tehtävän - ajattelu-tapa.		
Halu kuunnella	Auttamishalu	
Halu auttaa avuntarpeessa olevia		

6.2.1 Arvomaailma

Arvomaailma - yläkäsitteen ensimmäinen alakäsite on *Auttamisen tavallisuus*. Haastateltava kuvailee auttamisen tuntuneen jotenkin normaalilta ja luonnolliselta tavalta toimia, kun joku on tarvinnut apua.

"Jos joku tarvitsee apua, nii musta se on ollu ihan luonnollista mennä ja (auttaa)..."

Haastattelujen perusteella voidaan esittää tulkinta, jonka mukaan auttamisen kokeminen luonnolliseksi johtuu lapsuudesta. Auttamisen kuuluminen lapsuudessa osaksi tavallista arkea on mielestäni muokannut haastateltavan arvomaailmaa ja siten tehnyt auttamisesta tavallista. Kyseistä väitettäni tukevat haastateltavan vapaaehtoistyön tekemiseen liittyvät ilmaisut, kuten "luonnollinen", "normaali" ja "tietenkin mä autoin". Myös seuraava sitaatti tukee väitettäni.

"Ku mä oli työelämässä nii mä kauheen mielelläni... esim. silloin vapaa aikakin... kävin niitä pistoksia (antamassa naapureille) ja sukulaisissa ot-

tamassa verikokeita... ja kaikkea tämmöstä... se oli niinku luonnostaan... jotenkin mä tunsin et mun täytyy..."

Tämän lisäksi haastateltava kertoo auttaneensa iäkästä kotona asunutta äitiään kodin askareissa ja auttaneensa yhdistyksessä toimiessaan asiakkaitaan "kelloon katsomatta". Myös nämä todistavat mielestäni haastateltavan kokevan auttamisen luonnollisena, sillä toiminta näyttää haastateltavalle itsestään selvänä asiana ja se vaikuttaa kumpuavan haastateltavasta ikään kuin luonnostaan, automaattisesti.

Seuraavana alakäsitteenä toimii *Vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeys*. Haastateltava kertoo pitävänsä muiden auttamista ja yhdistyksen toimintaa lähimmäisten hyväksi tärkeänä, minkä lisäksi hän kuvailee ystävistään ja lähimmäisistään huolehtimisen olevan hänelle tärkeää.

*"H= jotenki tuntuu tällä hetkellä, et se ystävistä huolehtiminen... että se on tärkeitä
O= Entä läheisistä, varmaan myös...
H= juu, tietenkin..."*

Vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeys nousevat esille myös haastateltavan teoissa ja ajatuksissa. Haastateltavan antama apu äidilleen, tukihenkilönä toimiminen kovia kokeneelle lapselle, osallistuminen erilaisille ihmisten auttamiseen liittyneille kursseille sekä luonnollisesti lähimmäisapua tarjoavan yhdistyksen ideoiminen ja perustaminen ovat kaikki osoituksia vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeäksi kokemisesta. Myös haastateltavan esille nostamat huolet lähimmäisiin liittyen sekä yritykset auttaa vaikeuksissa olevia läheisiä ovat osoitus siitä, että lähimmäisistä huolehtiminen on haastateltavalle tärkeää. Tämän lisäksi haastateltavan kertomia muistoja yhdistyksessä ja yhdistyksen ulkopuolella tehdystä vapaaehtoistyöstä voidaan pitää todisteena väitteelle vapaaehtoistyön kokemisesta tärkeäksi, sillä näissä muistoissa haastateltava nostaa esille tehdyn työn merkityksen sekä avunsaajille että avunantajille.

Vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeäksi kokemisen taustalla ovat mielestäni jo edellä mainitut lapsuudessa, nuoruudessa ja työikäisenä tulleet elämäkokemukset. Lapsuudessa erityisesti avun saaminen tyttökodista on vaikuttanut vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeäksi kokemiseen. Myös

avuntarpeessa oleviin ja avun puutteesta kärsiviin ihmisiin ja potilaisiin liittyvien kokemusten voidaan tulkita vaikuttaneen auttamisen ja vapaaehtoistyön tärkeäksi kokemiseen. Haastateltava myös itse kertoo huomanneensa auttamisen tärkeyden juuri ihmisten avun tarpeen näkemisen ja avun puuttumisen kautta, mikä tukee yllä esitettyä tulokintaani.

Tärkeyden kokemukseen ovat vaikuttaneet myös myöhemmässä elämässä saadut positiiviset kokemukset tehdystä vapaaehtois- ja auttamistyöstä. Haastateltava nostaa esille positiivisesti värittyneitä hetkiä, tapahtumia ja muistoja, joissa hän kuvailee tehdyn vapaaehtoistyön merkitystä avunsaajalle tai sen tuomia hyviä tunteita hänelle itselleen. Näiden voidaan ajatella vahvistaneen haastateltavan ajatuksia vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeydestä. Vaikka nämä kokemukset eivät ole toimineet varsinaisena motiivina vapaaehtoistyön aloittamiseen, voidaan niiden katsoa tukeeneen vapaaehtoistoiminnassa jatkamista ja olevan siten merkityksellisiä.

Kolmantena alakäsitteenä nousee esille *Uskonnollisuus*, jolla tarkoitetaan tässä tapauksessa kristillisyyttä. Kristillisyyden nousee aiheena esille monta kertaa haastattelujen aikana ja haastateltava sanoo suoraan uskontonsa eli kristillisten aatteiden vaikuttaneen hänen haluunsa auttaa ja tehdä vapaaehtoistyötä.

"O= tuleeko teille muita... ajatuksia mieleen vielä, miksi kiinnostuitte toisten auttamisesta?"

Hiljaisuus...

H= ehkä siis, ku sä sillon... ehkä siis tää uskonto. Nii, nii, siis se, että ku... Siis... siis Raamatun, Raamatun, Jeesuksen opit ja kaikki tää ja ..."

"Ja ehkä se uskonto kuitenkin on niinku... siis pohjimmiltaan ollu (vaikuttamassa vapaaehtoistyön tekemiseen)..."

Haastateltava ei kuitenkaan osaa kuvailla, millä tavoin uskonnollisuus on vaikuttanut hänen haluunsa tehdä vapaaehtoistyötä. Haastatteluista voidaan kuitenkin päätellä, että vaikutus on tullut juuri arvomaailman kautta. Kristilliset aatteet, kuten lähimmäisen rakkaus ja hädässä olevan auttaminen, ovat mielestäni muokanneet haastateltavan arvomaailmaa ja siten kannustaneet haastateltavaa auttamaan lähimmäisiään ja tekemään vapaaehtoistyötä. Tässä tapauksessa vapaaehtoistyön voidaan ajatella tarjonneen haastateltavalle mahdollisuuden toimia tärkeäksi kokemiensa arvojen mukaisesti.

Oletusta kristillisten aatteiden vaikutuksesta haastateltavan arvomaailmaan tukee kristillisyyden vahva läsnäolo haastateltavan elämässä lapsuudesta lähtien. Lapsuudessa ja nuoruudessa haastateltava kertoo kristillisyyden olleen esillä jokapäiväisessä elämässä sekä kotioloissa että erityisesti kristillisessä tyttökodissa. Raamattu sekä erilaiset uskonnolliset toimet, kuten messut ja rukoukset kuuluivat osaksi tavallista arkea. Uskonnollisuus näkyi myös sairaanhoitajan opinnoissa, mikä edelleen tukee ajatusta kristillisyydestä arvomaailman rakentajana ja sen kautta vapaaehtoistoimintaan osallistumisen ja auttamisen motiivina. Uskonnollisuuden vaikutus jatkui haastattelujen perusteella myös aikuisuudessa, sillä haastateltava kertoo olleensa työikäisenä aktiivisesti mukana seurakunnan toiminnassa. Nykyään haastateltava kertoo kuuntelevansa kristillisiä ohjelmia ja käyvänsä kirkossa, mitkä tukevat tulkintaani uskonnon merkityksestä haastateltavan elämään ja arvomaailmaan ja sitä kautta myös auttamiseen ja vapaaehtoistyön tekemiseen.

Kristillisyyden vaikutusta haastateltavan haluun auttaa ja tehdä vapaaehtoistyötä puoltaa myös yhdistyksen perustaminen, sillä yhdistyksen toiminta-ajatus pohjautui kristillisiin arvoihin lähimmäisen auttamisesta. Myös haastateltavan kertomukset seurakunta-toimintaan osallistumisesta, kirkon toiminnan tukemisesta rahallisesti ja kirkon järjestämiin keräyksiin osallistumisesta lahjoitusten avulla tukevat väitettäni kristillisyyden vaikutuksesta, sillä tällöin haastateltava osoittaa kokevansa kristillisiin arvoihin pohjautuvan auttamistyön olevan tärkeää.

Viimeinen alakäsité on *Tee toiselle niin kuin toivoisit itsellesikin tehtävän – ajattelutapa*. Ajattelutavan pohjana toimii mielestäni haastateltavan kyky eläytyä avuntarpeessa olevan tilanteeseen ja peilata tuntemuksia siihen, miltä itsestä tuntuisi olla vastaavassa tilanteessa. Tällä tavoin haastateltava on kyennyt ymmärtämään vapaaehtoistyön ja auttamisen merkityksen ja pitää sen vuoksi toisen auttamista ja vapaaehtoistyötä tärkeänä. Seuraava sitaatti todistaa mielestäni tämänkaltaisen samaistumiskyvyn olemassaolon.

"O= tuleeko teille muita syitä mieleen? Siis muita kiinnostumisen syitä tähän auttamiseen?"

H= en mä osaa sen kummenin sanoa, ku se vaan, että... et halusin todella ja koin, että tämä ihminen on todella hädässä ja et itse ois tällasessa hädässä, nii ois tärkeätä, jos joku tulis sitte auttamaan"

Haastateltava ei itse osannut arvioida kyseisen ajattelutavan syntyperää, mutta sen voidaan tulkita syntyneen joko kristillisyyden vaikutuksesta tai lapsuus ja nuoruusiän kokemuksista avun saamisesta omaan tarpeeseen. Kristillisyyden vaikutusta tukee kristinuskossa oleva samankaltainen ajatus: "Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille". Toisaalta lapsuuden ja nuoruuden ajan kokemus avun saamisesta omaan tarpeeseen ja siitä syntynyt ymmärrys avunsaamisen merkityksestä ovat voineet olla tämänkaltaisen ajattelutavan taustalla.

6.2.2 Auttamishalu

Haastateltavan auttamishalu nousi esille toisena yläkäsitteenä elämäkatsomus- päämotiiville. Auttamishalulle löytyy kaksi alaluokkaa, jotka ovat *Halu kuunnella* sekä *Halu auttaa avuntarpeessa olevia*.

Halu kuunnella toimii ensimmäisenä alakäsitteenä auttamishalu-motiiville.

O= jotain tapahtumia tai muistoja menneisyydestä, jotka ovat herättäneet teissä halun auttaa muita ihmisiä?

H= ei mul ny oikein

O= nää on vaikeita kysymyksiä, mä tiedän, mutta tuleeko teille jotain mieleen?

H= no ehkä siis siinä, että haluaa niinku kuunnella"

Haastateltava kuvailee kuunnelleensa muiden huolia jo työelämässä ollessaan ja kertoo muiden myös pitäneen häntä hyvänä kuuntelijana. Haastateltava puhuu halustaan kuunnella ihmisten murheita ja kertoo kokevansa kuuntelemisen hyvin tärkeänä. Samalla haastateltava tuo esille myös puhumisen tärkeyden, sillä haastateltava kokee huolista ja murheista puhumisen olevan tärkeää ihmisille. Kuuntelemisen voidaan tulkita tarjonneen haastateltavalle konkreettisen mahdollisuuden auttaa avuntarpeessa olevia antamalla mahdollisuuden purkaa pahaoloa ja tarjoamalla tunteen kuulluksi tulemisesta.

Halu kuunnella nousee haastattelujen perusteella työelämän kautta tulleista kokemuksista. Haastateltava mainitsee muutamaan otteeseen, kuinka tärkeää työelämässä kohdatuille potilaille oli saada purkaa omia surujaan ja kuinka puhuminen auttoi potilaita. Tämän voidaan tulkita auttaneen haastateltavaa näkemään kuuntelemisen tärkeyden

avuntarvitsijalle, mikä on herättänyt halun kuunnella ja siten auttaa ihmisiä. Ajatusta ovat myös vahvistaneet vapaaehtois- ja auttamistyön kautta tulleet kokemukset puhumisen vaikutuksesta avunsaajan oloa helpottavalla tavalla.

”Seki ku käy siivoomassaki, nii tutustuu sitte henkilöön ja se sitte kertoo vaikka perheestään, nii se koko päivä kevenee”

Toinen alakäsite auttamishalulle on *Halu auttaa avuntarpeessa olevia*. Erityisesti seuraava ote kuvaa hyvin tätä motiivia ja sen voimakkuutta.

*”H= Siis mä yritän kauheesti miettiä, että miten mä... että miten mä selittäisin sen, että... jotenkin must tuntuu, että mun usko, tai siis mun uskontoni, tai siis merkitsee kauheesti mun täällä maan päällä ollessani. Kun mä kuulen, et toisilla on hätä ja tietenkin mä kuuntelen kaikki aamuhartaudet ja... ja sitte illalla justiinsa ja sitte käyn kirkossa aina, siis että mun on niinku pakko auttaa... auttaa niitä, jotka tarvitsevat apua ja jolla ei ole niin hyvin kuin mulla. En tiedä pakko, mutta mä halua... et haluan auttaa niitä. Nii eihän kukaan voi pakottaa mua semmosta tekee
O= joo, ei
H= mutta mulla on semmonen sisäinen (pakko)”*

Haluun auttaa avuntarpeessa olevia liittyy myös siis tietynlainen velvollisuudentunto, mitä haastateltava kuvaa ”sisäisenä pakkona”. Taustalla voidaan tulkita olevan haastateltavan kokema moraalinen velvollisuus tehdä oikein ja auttaa heikompiosaisia itsellään asioiden ollessa hyvin, mikä viittaa mielestäni myös arvojen vaikutukseen kyseisessä motiivissa. Tämä tukee tulkintaani auttamiseen liittyvien motiivien kuulumisesta osaksi haastateltavan elämäkatsomusta.

Halu auttaa avuntarpeessa olevia purkautuu myös todellisena toimintana. Ahdistuneen ja itsetuhoisen tytön auttaminen, asiakkaan luokse lähteminen ja jääminen yöksi kriisitilanteen vuoksi, lahjoituspyyntöihin vastaaminen, naapurien ja läheisten auttaminen lääkeasioissa terveyskeskuksen ja apteekin puuttumisen vuoksi sekä yhdistyksen perustaminen voidaan katsoa syntyneen haastateltavan halusta auttaa avuntarpeessa olevia. Haastateltava myös puhuu säännöllisin väliajoin erilaista ihmisryhmistä ja yksittäisistä henkilöistä, jotka ovat tai ovat olleet avuntarpeessa. Puheessa nousee esille, kuinka haastateltava on pyrkinyt auttamaan näitä ihmisiä esimerkiksi lahjoittamalla rahaa tai yrittämällä jotenkin vaikuttaa avuntarpeessa olevien tilanteeseen. Tämäkin

todistaa halun auttaa avuntarpeessa olevia vaikuttaneen haastateltavan haluun auttaa ja tehdä vapaaehtoistyötä.

Myös pienen maksun periminen yhdistyksen antamasta avusta voidaan nähdä lähteneen haastateltavan halusta auttaa avuntarpeessa olevia. Maksun perimisen tarkoituksena on nimittäin haastateltavan mukaan ollut halu auttaa alueen silloisia pienituloisia tarjoamalla mahdollisuuden lisäänsion ansaitsemiseen. Tämä voidaan tulkita haluksi auttaa avuntarpeessa olevia. Tämän lisäksi yhdistyksen aikana tehty työ sotaveteraanien hyväksi voidaan nähdä syntyneen halusta auttaa avuntarpeessa olevia, sillä kyseiset veteraanit tarvitsivat haastateltavan mukaan apua saadakseen hyvää hoitoa. Tulkintaa avuntarpeessa olevien auttamishalusta ja sen vaikutuksesta tukee myös seuraava lainaus.

"H= Se, että asiakas kertoi (murheistaan), ni tunsin että se tarvitsee nyt mua. Niinku esim. seki, muistaks sä kun mä kerroin siitä äidistä, jolla kehitysvammainen poika

O= joo, muistan sen

H= nii, ku ei ollu aikaa mitenkään, perjantai- ilta ja ei ollu mitenkään aikaa saada ketään työntekijää sinne ja se, että mä koin että tää ihminen tarvitsee tällä hetkellä apua. Et se ei auta se... viivyttely ja siis se että... kohta lähdän että..."

Syy halulle auttaa avuntarpeessa olevia löytyy mielestäni jälleen menneisyydestä, jossa erityisenä vaikuttimena on ollut haastateltavan saama apu omaan avuntarpeeseensa. Myöskin työelämässä nähdyn potilaiden avuntarpeen voidaan ajatella herättäneen haastateltavassa tarpeen tehdä jotain asian eteen. Erityisesti kyseisten potilaiden avuntarpeen taustalla olevan hädän ja ongelmien näkeminen ovat mielestäni toimineet kimmokkeena auttamishalun syntyemiselle. Mielestäni myös arvomaailmalla on ollut vaikutusta. Haastateltavan arvomaailmassa näkyvät auttamisen luonnollisuus, kristilliset arvot sekä vapaaehtoistyön, auttamisen ja lähimmäisistä välittämisen kokeminen tärkeänä, mitkä ovat mielestäni myötävaikuttaneet haastateltavan haluun auttaa avuntarpeessa olevia.

6.3 Tekemisen tarve / kaipuu

Viimeinen esille noussut päämotiivi on *Tekemisen tarve / kaipuu*, jolla viitataan haastateltava tarpeeseen tehdä jotain vapaa-ajallaan. Motiivi poikkeaa muista motiiveista,

sillä haastateltava liittyy kyseisen motiivin vahvasti yhdistyksessä toimimiseen sekä eläkkeelle jäämiseen. Haastateltava myös mainitsee tämän motiivin usein ensimmäiseksi, kun haastatteluissa on kysytty haastateltavan syitä tehdä vapaaehtoistyötä. Tämä saattaa liittyä motiivin tuoreuteen, sillä se ajoittuu vasta eläkeikään ja vaikuttaa sen vuoksi olevan päällimmäisenä ajatuksena haastateltavan mielessä. Haastateltava saattaa myös liittää käyttämäni "vapaaehtoistyö"-termin vahvasti yhdistykseen, mikä voi osaltaan selittää motiivin nousemista esille kyseisessä yhteydessä. Seuraava lainaus kuvastaa motiivia ja sen syntyminen taustalla olleita tekijöitä melko kattavasti.

"Ehkä se, että tarvitsin niinku toimintaa, että kun mä niin nuorena, 58-vuotiaana (jäin eläkkeelle) ja sit se, että mulla ei oo lapsenlapsia ja on vaan yks tyttö, ni... elämä ois aika tylsää, jos mitään ei niinku tekis"

Syynä tekemisen tarpeelle ovat siis olleet lapsenlapsien puuttuminen, omien lapsien vähyytys sekä nuori ikä eläkkeelle jäädessä. Erityisesti lapsenlapsien puuttumisella on haastateltavan mukaan ollut suuri vaikutus, sillä haastateltava arvelee, että lapsenlapset olisivat voineet viedä aikaa vapaaehtoistyöltä. Lapsenlapsien puuttuessa haastateltava kertoo kaivanneensa "*vapaa-ajaks kaikkea tämmöstä vapaaehtoistyötä*". Toinen merkittävä tekijä on eläkkeelle jääminen. Haastateltavan tapauksessa kyse on varhaiseläkkeelle jäämisestä verrattain nuorella iällä, mikä on mielestäni korostanut tarvetta saada tekemistä vapaa-ajalle.

Myös tyttären muutto pois kotoa nousee esille haastatteluissa, sillä se on saanut haastateltavan kaipaamaan vapaa-ajalleen jotain tekemistä. Tässä on kuitenkin huomioitava, että tyttären muutto on tapahtunut ennen haastateltavan eläkkeelle jäämistä. Tästä voi päätellä tekemisen kaipuun olleen vapaaehtoistyön tekemisen motiivina jo ennen eläkkeelle jäämistä. Kyseistä tulkintaa tukee haastateltavan monipuolinen aktiivisuus työikäisenä. Haastateltava itse liittyy kuitenkin kyseisen motiivin vahvasti eläkkeelle jäämiseen. Uskon syynä olevan vapaa-ajan lisääntymisen eläkkeelle siirtyessä, sillä se on mielestäni korostanut haastateltavan tarvetta saada tekemistä ja täytettä vapaa-ajalleen. Haastateltava puhuu myös tyttärensä kiireisestä elämästä sekä siitä, miten aikuisten lasten on tärkeää elää omaa elämäänsä. Myös näiden esille nousseiden tekijöiden voidaan tulkita vaikuttaneen haastateltavan haluun saada itselleen jotain mielekästä tekemistä.

7 Johtopäätökset

7.1 Tulosten suhde opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin ja tavoitteeseen

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset olivat seuraavat: *"Minkälaisia vapaaehtoistyössä toimimisen motiiveja ihmisellä on?"* ja *"Voiko motiiveja luokitella ja jos voi, niin minkälaisiin luokkiin?"*. Tavoitteena oli syventää ymmärrystä vapaaehtoistyössä toimimisen syistä sekä motiivien ymmärtämisen kautta hahmottaa keinoja saada ihmiset kiinnostumaan vapaaehtoistyöstä.

Tulosteni pohjalta voidaan päätellä ihmisellä olevan hyvin monenlaisia vapaaehtoistoiminnan motiiveja elämäkatsomuspohjaisista motiiveista tekemisen tarpeeseen ja elämäkokemuksiin pohjautuviin motiiveihin. Tulosteni perusteella motiiveja voidaan myös jakaa mielekkäästi erilaisiin luokkiin. Haastateltavan kohdalla löydettiin 14 erilaista vapaaehtoistyön tekemiseen vaikuttanutta syytä ja ne voitiin luokitella kolmeen erilaiseen pääluokkaan: *Elämäkokemukset*, *Elämäkatsomus* ja *Tekemisen tarve / kaipuu*. Tämän lisäksi tässä työssä kyettiin selvittämään kyseisiin motiiveihin vaikuttaneita taustatekijöitä, mikä mahdollistaa vapaaehtoistoiminnan syiden syvällisemmän ymmärtämisen. Tämä motiivien ja niiden taustatekijöiden syvällinen ymmärtäminen auttaa puolestaan löytämään keinoja saada ihmiset kiinnostumaan vapaaehtoistyöstä sekä helpottaa ihmisten kannustamista vapaaehtoistyön pariin. Tällä tavoin tarkasteltuna voidaan todeta tulosten vastaavan sekä opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin että tavoitteeseen.

7.2 Tulosten yhteneväisyydet aikaisempiin tutkimuksiin

Seuraavaksi käyn läpi tutkimustuloksissani esiintyvät motiivit ja peilaan omia tuloksiani aikaisempiin tutkimuksiin vapaaehtoistyön motiiveista.

7.2.1 Elämäkokemukset

Omissa tuloksissani katsoin elämäkokemuksilla olleen vahva vaikutus haastateltavan motiiveihin ja elämäkokemusten vaikuttaneen myös elämäkatsomus-päämotiivin taustalla. Erityisesti lapsuuden ja nuoruuden kokemuksilla katsoin olleen suurta vaikutusta.

Samankaltaisia tuloksia löytyy Anne Birgitta Yeungin (2005) tutkimuksesta, jossa hän nostaa esille auttamiseen kannustavien elämäkokemusten sekä elämäkulun vaikutuksen vapaaehtoistoiminnan tekemiseen (Yeung 2005: 111, 112, 124, 125). Myös Yeungin (1999) aikaisemmassa tutkimuksessa nousee esille elämäkokemusten merkitys, sillä elämäkokemusten katsottiin toimivan usein taustavaikuttajina vapaaehtoistyön motiiveille (Yeung 1999). Eletyn elämän vaikutus näkyy myös Marianne Nylundin (2000) tutkimuksessa, jossa esille nousevat lapsuuden perheen ilmapiirin, aikaisempien elämäkokemusten ja kriisien vaikutukset vapaaehtoistyön tekemiseen (Nylund 2000: 135, 136). Tuloksissani nousee esille myös omista vaikeuksista saadun tuen vaikutus vapaaehtoistyön tekemiseen. Kyseisen vaikuttimen merkitys on löydettävissä myös muista tutkimuksista (Sorri 1998: 61; Yeung 2005: 111, 124).

Omien tulosteni pohjalta vapaaehtoistyöhön ryhtyminen voitiin nähdä eräänlaisena kypsymisprosessina, jonka lopputuloksena haastateltava ryhtyi tekemään vapaaehtoistyötä. Myös Hannu Sorri (1998) ja Riitta Mykkänen-Hänninen (2007) nostavat esille elämäkulun merkityksen, jossa painottuu vapaaehtoistyön näkyminen kypsymisprosessina ja vähittäisenä muutoksena (Mykkänen-Hänninen 2007: 23; Sorri 1998: 79, 80). Haastateltavan kohdalla tämän kehityksen voidaan ajatella lähteneen jo lapsuudesta, sillä lapsuudessa auttamista painottanut ympäristö sekä avunsaaminen omaan avuntarpeeseen ovat vaikuttaneet auttamista arvostavan ajattelun ja toiminnan syntymiseen. Ajatus toisten auttamisesta ja vapaaehtoistyön tekemisestä on siis voinut lähteä kypsymään haastateltavan kohdalla jo lapsuudessa ja sen voidaan katsoa jatkuneen vielä työelämässäkin erilaisten kokemusten kautta.

Haastateltavan tapauksessa esimiehellä on ollut vaikutusta haastateltavan motivaatioon tehdä vapaaehtoistyötä. Kyseisen esimiehen voidaan käsittää toimineen haastateltavalle eräänlaisena roolimallina, sillä haastateltava kertoo esimiehen tekemän työn erään järjestön hyväksi kannustaneen myös häntä itseään. Roolimallin vaikutus on löydettävissä myös Anne Birgitta Yeungin (2005) tutkimuksesta, jossa mainitaan uskonnollisen roolimallin vaikutus motivaation lähteenä (Yeung 2005: 116). Vaikka tutkimus painottaakin roolimallin uskonnollisuutta, se osoittaa silti kiistattomasti roolimallilla olevan vaikutusta vapaaehtoistyön tekemiseen. Täten se on linjassa omien tulosteni kanssa. Esimiehen näkeminen roolimallina näkyy haastateltavan puheessa kunnioituksena ja

arvostuksena esimiestä kohtaan. Arvostus tulee esille esimerkiksi esimiehen tittelin käyttönä, kunnioittavana äänensävynä ja esimiehen työn tärkeyden korostamisena.

Tuloksissani nousee esille myös ammatin vaikutus, sillä haastateltava kertoo oman ammattinsa kannustaneen eli suunnanneen häntä auttamis- ja vapaaehtoistyön pariin palkkatyönsä ulkopuolella. Oma ammatti toimi siis ikään kuin ponnahduslautana vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen. Myös Hannu Sorri (1998) tutkimuksessa ammatin nähtiin suuntaavan vapaaehtoistyön pariin (Sorri 1998: 46). Tämän lisäksi Liisa Hokkanen (2003a) viittaa palkkatyön vaikutukseen, sillä vapaaehtoistyö saattoi näyttäytyä mahdollisuutena laajentaa omaa ammatillisuutta (Hokkanen 2003a: 61).

7.2.2 Elämäkatsomus

Elämäkatsomus-päämotiivi muodostui kahdesta yläkäsitteestä: arvomaailmasta sekä auttamishalusta. Ensimmäiseksi käyn läpi arvomaailma-motiivin alakäsitteet ja tämän jälkeen kuvailen auttamishalun alakäsitteitä suhteessa aiempiin tutkimuksiin.

Omissa tuloksissani katsoin arvomaailman kannustaneen ja ohjanneen haastateltavaa vapaaehtoistyön ja auttamisen pariin, sillä ne antoivat mahdollisuuden toimia omien arvojen mukaisesti. Vapaaehtoistyön näkeminen mahdollisuutena toteuttaa tärkeiksi koettuja arvoja nousee esille myös muissa tutkimuksissa (Hokkanen 2003a: 65; Yeung 2004: 14, 100, 101; Yeung 2005: 117, 125). Arvot nousevat esille myös taustavaikuttimen roolissa (Hokkanen 2003a: 59; Yeung 1999; Yeung 2005: 116). Tämä osoittaa arvoilla olevan vaikutusta vapaaehtoistyön tekemiseen ja siten kyseiset tutkimukset ovat yhteneväisiä myös oman työni kanssa.

Auttamisen tavallisuus – alakäsitteen pohjana toimii ajatus auttamisen luonnollisuudesta ja tavallisuudesta. Samanlainen motiivi on löydettävissä Anne Birgitta Yeungin (2005) tutkimuksesta, jossa auttamisen luonnollisuuden nähtiin vaikuttavan vapaaehtoistyön tekemiseen (Yeung 2005: 111). Sama ajatus nousee esille myös Marianne Nylundin ja Anne Birgitta Yeungin (2005) artikkelissa, jossa he mainitsevat vapaaehtoisuuden olevan monelle luonteva osa arkea (Nylund – Yeung 2005: 15).

Vapaaehtoistyön, auttamisen ja toista huolehtimisen tärkeys - motiivi peilautuu mielestäni vilpittömään haluun auttaa ja huolehtia muista, sillä niitä yhdistää ajatus toisen välittämisen tärkeydestä. Samanlaisia motiiveja on löydettävissä Anne Birgitta Yeungin (2004) tutkimuksesta, jossa altruistiset halut ja huoli kanssaihmisistä toimivat vapaaehtoistyön motiiveina (Yeung 2004: 16, 94, 121, 127). Kyseinen motiivi on liitettävissä myös lähimmäisenrakkauteen, sillä molemmissa korostuu ajatus lähimmäisen välittämisen tärkeydestä. Lähimmäisenrakkauden voidaan siis ajatella olevan motiivin taustalla ja vaikuttavan siten vapaaehtoistyön tekemiseen. Myös Riitta Mykkänen-Hänninen (2007) ja Hannu Sorri (1998) toteavat lähimmäisenrakkaudella olevan vaikutusta vapaaehtoistyön tekemiseen (Mykkänen-Hänninen 2007: 24; Sorri 1998: 72).

Uskonnollisuus ja uskonto vaikuttivat tulkintani mukaan haastateltavan arvomaailmaan ja kannustivat haastateltavaa vapaaehtoistyön pariin. Tämän lisäksi itse vapaaehtoistyö näyttäytyi mahdollisuutena toteuttaa näitä uskonnollisuuteen pohjautuvia arvoja, mikä osaltaan vaikutti haastateltavan haluun tehdä vapaaehtoistyötä ja auttaa. Ajatus uskonnollisuuden ja uskonnon vaikutuksesta vapaaehtoisen arvoihin ja sitä kautta myös vapaaehtoistyön tekemiseen on löydettävissä myös muista tutkimuksista (Nylund 2000: 123; Yeung 1999). Tämän lisäksi Anne Birgitta Yeungin tutkimuksissa nousee yhtenä vapaaehtoistoiminnan motiivina esille mahdollisuus toteuttaa uskonnollisia arvoja (Yeung 2004: 14, 100; Yeung 2005: 117, 125). Uskonnollisuuden ja uskonnon vaikutus vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen näkyy tutkimuksissa myös muilla tavoin (Sorri 1998: 69–74, Yeung 2004: 16, 100, 101, 123). Tällöin esimerkiksi Jumalalta saatu johdatus tai halu toimia Jumalan työvälineenä saattoi toimia vapaaehtoistyön tekemisen syynä (Sorri 1998: 71–74; Yeung 2004: 101). Kyseiset tutkimukset osoittavat uskonnolla olevan merkitystä vapaaehtoistyön tekemiseen ja siten ne ovat yhteneväisiä omien tulosteni kanssa.

Tee toiselle niin kuin toivoisit itsellesikin tehtävän – ajattelutapa voidaan mielestäni rinnastaa ajatukseen vastavuoroisuudesta, sillä niissä molemmissa on pohjana sama ajatus avun antamisen ja saamisen vuorottelusta. Omissa tuloksissani katsoin kyseisen ajattelutavan liittyvän vahvasti arvoihin ja sen taustalla olleen sekä menneisyydessä saatu apu että uskonnollisuus. Myös Liisa Hokkanen (2003a) toteaa vastavuoroisuuden liittyvän vahvasti arvoihin (Hokkanen 2003a: 65). Menneisyyden vaikutus vastavuoroisuuteen nousee taas esille Hannu Sorrin (1998) ja Anne Birgitta Yeungin (2005) tutki-

muksissa, joissa vastavuoroisuuden motiivin taustalla saattoivat olla omasta kriisistä selviytyminen ja siitä syntynyt halu auttaa sekä itselle saatu apu, kun sitä on tarvinnut (Sorri 1998: 61, 64–68, 76, 80; Yeung 2005: 111, 124). Uskonnollisuuden vaikutus vastavuoroisuuteen nousee esille Anne Birgitta Yeungin (1999) tutkimuksessa, jossa ajatus vastavuoroisesta auttamisesta ja sen toimimisesta vapaaehtoistoiminnan motiivina pohjautuivat Raamattuun (Yeung 1999: 45).

Elämäkatsomus-päämotiivin toisena yläkäsitteenä toimi *Auttamishalu*. Kyseinen motiivi ei ole uusi löytö vapaaehtoistoiminnan motiivien saralla, sillä se nousee esille erityisesti Anne Birgitta Yeungin tutkimuksissa (Yeung 1999; Yeung 2002: 32; Yeung 2004: 94; Yeung 2005: 110, 124). Kyseisen motiivin alakäsitteenä toimivat *Halu kuunnella* sekä *Halu auttaa avuntarpeessa olevia*.

Halu kuunnella toimi omien tulosteni mukaan yhtenä vapaaehtoistoiminnan motiivina. Myös Hannu Sorri (1998) toteaa halun kuunnella toimivan vapaaehtoistyön tekemisen motiivina (Sorri 1998: 45). Kuunteluhulun lisäksi tuloksissani nousee esille myös haastateltavan kyky kuunnella ihmisiä. Samankaltainen tulos on löydettävissä Marianne Nylundin (2000) tutkimuksesta, jossa kuuntelukyvyn kaltaiset auttamiseen ohjaavat erityisluonteenpiirteet ja taidot mainittiin yhdeksi vapaaehtoistyön tekemistä selittäväksi tekijäksi (Nylund 2000: 124).

Halu auttaa avuntarpeessa olevia – motiivin taustalla voidaan tulkita olevan solidaarisuus sekä halu auttaa huonommassa asemassa olevia ja tehdä jotain muiden hyväksi. Myös Riitta Mykkänen-Hänninen (2007) mainitsee solidaarisuuden heikompiosaisia kohtaan sekä kansalaisvastuun toimivan vapaaehtoistoiminnan motiiveina (Mykkänen-Hänninen 2007: 24). Vastaavanlainen tulos on löydettävissä myös Anne Birgitta Yeungin (2005) tutkimuksesta, jossa halu auttaa syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia toimi vapaaehtoistoiminnan motiivina (Yeung 2005: 110). Tämän lisäksi samankaltaisia motiiveja on löydettävissä Liisa Hokkasen (2003a) tutkimuksesta, jossa motiiveina toimivat vaikuttamishalu sekä halu toimia vastuullisesti ja tehdä oma osansa muiden hyväksi yhteiskunnassa (Hokkanen 2003a: 64).

7.2.3 Tekemisen tarve / kaipuu

Tekemisen tarve / kaipuu toimii haastateltavan kohdalla kolmantena päämotiivina ja se nousee esille päämotiivina myös Yeungin (1999) tutkimuksessa (Yeung 1999: 31). Omissa tuloksissani tekemisen tarve liittyi haastateltavalla vahvasti eläkeikään, joskin motiivi on saattanut vaikuttaa vapaaehtoistyön tekemiseen ja auttamiseen aikaisemminkin. Eläkkeelle siirtymisen vaikutus ihmisen halukkuuteen tehdä vapaaehtoistyötä nousee esille muissakin tutkimuksissa (Mykkänen-Hänninen 2007: 22, 23; Sorri 1998: 54, 80, 81; Yeung 1999: 32; Yeung 2005: 116). Omissa tuloksissani tekemisen tarpeeseen liittyi myös erityisesti tarve täyttää liiallista tai ylimääräistä vapaa-aikaa. Samanlaisia tuloksia löytyy myös muista tutkimuksista (Hokkanen 2003a: 60; Yeung 2002: 33; Yeung 2005: 116, 125).

7.3 Tuloksista tehtäviä johtopäätöksiä

Vahvimaksi vapaaehtoistoiminnan motiiviksi osoittautui tulosteni perusteella *Elämänkatsomus* - päämotiivi, sillä se sai eniten mainintoja haastatteluissa (19 kpl). Seuraavaksi eniten mainintoja sai *Elämäkokemukset* - motiivi (17 kpl) ja viimeiseksi *Tekemisen tarve/ kaipuu* (5 kpl). Toisaalta tarkastellessa yläkäsitteitä, vahvimaksi motiiviksi nousee *Arvomaailma* (15 kpl). Toisena tulee *Työikä* (11 kpl). Muut motiivit saavat huomattavasti vähemmän mainintoja. Arvottamisessa on kuitenkin otettava huomioon alakäsitteiden määrä, sillä kaikissa yllä mainituissa motiiveissa oli alakäsitteitä paljon. Tällä on luonnollisesti vaikutusta siihen, kuinka vahvasti kyseiset motiivit nousevat esille. Toisaalta alakäsitteiden suuren määrän voidaan tulkita korostavan motiivin tärkeyttä haastateltavan vapaaehtoistoiminnan syiden selittäjänä.

Tarkastellessa yksittäisten alakäsitteiden mainintojen määriä saadaan hieman erilainen tulos motiivien tärkeydestä. Vahvimaksi motiiviksi osoittautuu tuolloin *Vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeys* (6 kpl). Seuraavaksi eniten mainintoja saavat *Tekemisen tarve / kaipuu* - (5 kpl) sekä *Avun saaminen menneisyydessä, kun on sitä itse tarvinnut* – motiivit (4 kpl). Muut motiivit saavat yksi, kaksi tai kolme mainintaa. Mielenkiintoista on kuitenkin havaita arvojen nousevan esille tärkeänä motiivina arvottamistavasta riippumatta. Tällöin voidaan tulkita arvoilla olevan suuri merkitys vapaaehtoistyön tekemiseen. Arvottaminen on kokonaisuudessaan esitetty liitteessä 5.

Tarkastellessa tuloksia tarkemmin, huomio kiinnittyy ensimmäiseksi elämänselän vahaan vaikutukseen, sillä kaikki elämänselänkokemukset- ja elämänselänkatsomus-päämotiiveihin kuuluvat motiivit olivat rakentuneet elämänselän aikana sattuneiden tapahtumien ja niistä syntyneiden ajatusten myötä. Erityisen mielenkiintoista oli havaita, kuinka syyt tehdä vapaaehtoistyötä voivat lähteä rakentumaan jopa lapsuudesta saakka ja kuinka tämä ”rakentuminen” jatkuu läpi elämänselän. Vain tekemisen tarpeeseen eletty elämä ei vaikuttanut, sillä tähän motiiviin vaikutti enemmän sen hetkinen elämäntilanne, eli eläkkeelle jääminen tai tyttären pois muuttaminen ja siitä syntynyt tarve täyttää vapaa-aikaa. Muissa motiiveissa tällaista elämäntilannesidonnaisuutta ei esiinny. Näiden havaintojen perusteella motiivien voidaan tulkita olevan elämäntilanne – tai elämänselänkaarisyntyisiä. Samanlainen tulkinta motiivien syntymisestä joko elämäntilanteen tai eletyn elämänselän kautta esiintyy myös Hannu Sorrin (1998) tutkimuksessa (Sorri 1998: 79–81).

Jatkon kannalta olisi mielenkiintoista pohtia, olisiko halukkuus tehdä vapaaehtoistyötä vähentynyt, jos elämäntilanteeseen liittyvät tarpeet olisi tyydytetty muilla keinoilla. Tätä näkökulmaa tukee haastateltavan oma arvio lapsenlapsien vaikutuksesta, sillä haastateltava uskoi lapsenlapsien puuttumisen lisänsen hänen haluaan tehdä vapaaehtoistyötä. Toisaalta haastateltavan kohdalla on huomioitava muiden motiivien vaikutus vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen. Esittämäni näkökulmaa voidaan kuitenkin käyttää hyväksi pohdittaessa mahdollisia syitä olla osallistumatta vapaaehtoistoimintaan. Tarvitaan kuitenkin enemmän tutkimusta aiheesta, ennen kuin näkökulmaani voitaisiin pitää päteväna.

Toinen huomio liittyy motiivien väliseen vuorovaikutukseen. Motiivit vaikuttivat toinen toisiinsa, mikä näkyi mielestäni erityisesti elämänselänkokemukset- päämotiivin vaikutuksena elämänselänkatsomus- päämotiiviin. Motiivit myös tukivat ja täydensivät toisiaan, jolloin yksittäisen motiivin vaikutusta vapaaehtoistyön tekemiseen oli vaikea hahmottaa. Vapaaehtoistyöhön ryhtyminen oli ikään kuin kaikkien motiivien summa. Samanlaisia ajatuksia monen motiivin vaikutuksesta haluan tehdä vapaaehtoistyötä löytyy myös muista alan tutkimuksista (Hokkanen 2003a: 46, Mykkänen-Hänninen 2007: 23, 24; Nylund 2000: 50, 135–136, 150–153; Yeung 1999; Yeung 2004: 14; Yeung 2005: 118–123).

Haastateltavan kohdalla voitiin nähdä myös menneen ajan kulttuurin vaikutus vapaaehtoistoiminnan motiiveihin. Haastateltava oli iäkäs ja siten elänyt eri aikakautena kuin nykyajan ihmiset. Tämän vuoksi menneen ajan kulttuuri ja sen arvot heijastuivat mielestäni haastateltavan motiiveihin. Kulttuurin vaikutus vapaaehtoistoiminnan motiiveihin nousee esille 2000-luvun tutkimuksissa, joissa kuvaillaan nykykulttuurin eli myöhäis-modernin aikakauden vaikutusta vapaaehtoistoiminnan motiiveihin (Nylund 2000: 153; Yeung 2002: 37, 60–67; Yeung: 2004; Yeung 2005: 104, 123). Vaikka tutkimukset käsittelevätkin nykyajan vaikutusta, en näe mahdolliseksi soveltaa ajatuksia koskemaan myös menneen ajan kulttuurin vaikutusta. Tämän lisäksi psykologian saralla julkaistussa kirjallisuudessa on tunnustettu ympäröivän kulttuurin vaikutus ihmiseen ja ihmisen kehitykseen (Dunderfelt 2011: 223; Luoma – Mäntymaa – Puura – Tamminen 2008: 87; Nurmiranta – Leppämäki – Horppu 2009: 9, 10).

Menneen ajan kulttuurin vaikutus heijastuu mielestäni erityisesti lapsuuden perheen ja lastenkotien arvoihin, jotka ovat vaikuttaneet haastateltavan arvomaailman ja toimintatapojen muodostumiseen. Tämän vuoksi näen menneellä kulttuurilla olevan vaikutusta erityisesti *Elämäkatsomus* - päämotiiviin. Varsinkin *Vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeys*- sekä *Uskonnollisuus* - motiivit ovat mielestäni saaneet vaikutteita menneen ajan kulttuurin arvoista.

Menneen ajan kulttuuri vaikuttaa myös muovanneen haastateltavan motiiveja tietyn-tyyppisiksi, sillä haastateltavan motiivit poikkeavat jonkin verran nykypäivän vapaaehtoisten motiiveista. Tämä näkyy erityisesti sosiaalisten motiivien puuttumisena, mitkä taas esiintyvät 2000-luvulle ajoittuvissa tutkimuksissa (Mykkänen-Hänninen 2007; Nylund 2000; Yeung 1999; Yeung 2002; Yeung 2005). Tällaisia motiiveja olivat esimerkiksi halu luoda uusia ystävyys- ja tuttavuussuhteita vapaaehtoistoiminnan kautta (Mykkänen-Hänninen 2007: 23; Nylund 2000: 123, 129).

7.4 Yhteenveto johtopäätöksistä

Yhteenvetona voidaan todeta arvojen vaikuttaneen merkittävästi haastateltavan haluun tehdä vapaaehtoistyötä, sillä ne nousivat esille kaikissa arvottamistavoissa. Motiivien voidaan myös todeta olevan elämänkaari- tai elämäntilannesyntyisiä. Johtopäätöksenä voidaan myös esittää motiivien olevan keskenään vahvassa vuorovaikutuksessa, jolloin

vapaaehtoistoimintaan ryhtyminen syntyi ikään kuin kaikkien motiivien yhteisvaikutuksesta. Tällöin yksittäisen motiivin vaikutusta haastateltavan toimintaan oli vaikea hahmottaa. Myös menneen ajan kulttuurilla voidaan katsoa olleen vaikutusta. Kulttuuri on vaikuttanut erityisesti perheen ja lastenkotien arvojen kautta haastateltavan toimintaan ja ajatusmaailmaan, mikä heijastuu erityisesti elämäkatsomus- päämotiiviin. Menneen kulttuurin vaikutus näkyy myös sosiaalisten motiivien puuttumisena, mitkä ovat taas tyypillisiä nykyajan vapaaehtoisille.

8 Pohdinta

8.1 Opinnäytetyön luotettavuus

Tapaustutkimuksen laatua ja luotettavuutta voidaan mitata neljän testin avulla. Nämä ovat konstruktiovaliditeetti, sisäinen ja ulkoinen validiteetti sekä rehabiliteetti (Yin 2009: 41). Konstruktiovaliditeetillä tarkoitetaan niiden mittarien löytämistä, joilla päästään tutkimaan tutkittavaa ilmiötä. Tämä vaatii tutkittavaan ilmiöön liittyvien termien määrittelyä ja näiden termien muuttamista mitattavaan muotoon. (Yin 2009: 40, 42.) Tutkimuksen luotettavuutta lisäävät siis mittarit, jotka aidosti mittaavat tutkittavaa ilmiötä.

Omassa opinnäytetyössäni kyseisenä mittarina voitiin pitää haastattelukysymyksiä ja niiden kykyä mitata tutkittavaa asiaa eli vapaaehtoistoiminnan motiiveja. Ongelmaksi luotettavuuden arvioinnissa muodostuivat haastattelukysymysten esitestauksen ja laadun arvioinnin puuttuminen sekä haastateltavan oman määritelmän puuttuminen termistä "vapaaehtoistyö". Haastattelukysymysten kykyä mitata tutkittavaa asiaa ei esitetä, sillä suurin osa kysymyksistä syntyi haastatteluprosessin aikana joko itse haastattelutilanteessa tai aineiston läpikäynnin jälkeen. Kysymysten laadun eli kyvyn mitata tutkittavaa ilmiötä arvioiminen tapahtui tarkastelemalla vastauksia. Jos haastateltava oli ymmärtänyt kysymyksen tarkoittamallani tavalla ja vastaus antoi tietoa tutkimusaiheeseen, pidin tutkimuskysymystä laadukkaana. Jos annettu vastaus ei vastannut kysymykseen, jätin sen huomioimatta analyysissä. Vaikka toimintatapani haastattelukysymysten muodostamisessa sai hyväksynnän sekä ohjaavalta opettajaltani että työelämäkumppaniltani, täytyy esitestauksen puuttuminen kuitenkin huomioida validiteetin arvioinnissa.

Haastateltavan oman suoran määritelmän puuttuminen termistä "vapaaehtoistyö" täytyy erityisesti huomioida osana työni luotettavuuden arviointia, sillä en voi olla täysin varma, ymmärsimmekö haastateltavan kanssa termin samalla tavalla. Mahdollinen termien käsittäminen eri tavoin laskee opinnäytetyöni tulosten ja johtopäätösten pätevyyttä ja luotettavuutta. Viitteitä kyseisen termin ymmärtämisestä samalla tavalla antoivat kuitenkin vastaukset, joissa haastateltava kuvaa tekemäänsä vapaaehtoistyötä

elämänsä aikana. Näistä kuvauksista pystyin päättämään, mitä haastateltava tarkoitti sanalla "vapaaehtoistyö".

Sisäinen validiteetti tarkastelee analyysin tuloksena syntyneiden päätelmien luotettavuutta arvioimalla, onko päätelmissä eli ilmiötä selittävissä syy-seuraussuhteissa huomioitu muut mahdolliset selitystavat tuloksille. Sisäinen validiteetti on tärkeä selittävässä tapaustutkimuksissa. (Yin 2009: 40, 42, 43.) Sisäistä validiteettia lisäävät myös triangulaation käyttö ja sen tarkistaminen, onko tuloksia tarkastelu kaikissa eri yhteyksissä (Syrjälä – Numminen 1988: 140). Triangulaatiolla tarkoitetaan monien eri lähestymistapojen käyttöä tutkimuksessa.

Omassa opinnäytetyössäni käytin teoriatriangulaatiota, sillä vertasin tuloksiani erilaisiin teoreettisiin näkökulmiin. Muutoin triangulaatiota ei hyödynnetty ajan riittämättömyyden vuoksi. Opinnäytetyössäni pyrin myös ottamaan huomioon kilpailevat tulosten selitystavat. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii elämäkokemusten ja arvojen käsittäminen motiiveina taustavaikuttajiksi luokittelun sijaan, sillä esimerkiksi Anne Birgitta Yeung (1999) on nimennyt kyseiset motiivit taustavaikuttajiksi. Päätin kuitenkin käsittää elämäkokemukset ja arvot varsinaisina motiiveina, sillä ne ovat selkeästi toimineet syynä vapaaehtoistyön tekemiselle. Samaisessa tutkimuksessa auttamishalu on nimetty päämotiiviksi, kun taas omassa tutkimuksessani se on nimetty *Elämäkatsomus* – päämotiivin yläkäsitteeksi. Päätin yhdistää auttamishalun osaksi elämäkatsomusta, sillä se liittyi vahvasti haastateltavan tapaan tarkastella maailmaa. Sisäistä validiteettia lisäsi myös perehtymiseni erilaisiin vapaaehtoistoiminnan motiiveja selittäviin teorioihin, tutkimuksiin ja muuhun kirjallisuuteen, jolloin kykenin ymmärtämään vapaaehtoistoiminnan motiiveja laajasti ja pystyin löytämään haastateltavan todelliset motiivit.

Ulkoinen validiteetti arvioi tutkimuksen yleistettävyyttä ja pohtii, mihin tilanteisiin tuloksia voi yleistää. Tapaustutkimuksen kohdalla kyse on Robert Yinin (2009) mukaan analyttisestä yleistämisestä, mikä tarkoittaa tulosten käyttämistä vahvistamaan tai kyseenalaistamaan itse kehitettyä teoriaa tai muiden aiempia teorioita (Yin 2009: 43). Ulkoisella validiteetillä tarkoitetaan siis tulosten käyttökelpoisuuden arviointia (Syrjälä – Numminen 1988: 142). Oman opinnäytetyöni tuloksia voidaan hyödyntää tilanteissa, joissa tutkitaan tai pyritään ymmärtämään vapaaehtoistyön motiiveja. Tulosten yleistämistä voidaan kuitenkin tehdä vain tietyin varauksin, sillä kohteenani olivat vain yh-

den ihmisen motiivit. Tämä antaa siis melko suppean kuvan olemassa olevista vapaaehtoistoiminnan motiiveista. Tulokset ovat kuitenkin suuntaa-antavia ja niistä saa viitteitä siitä, millaisia vapaaehtoistoiminnan motiiveja ihmisillä voi mahdollisesti olla. Saamiani tuloksia voidaan hyödyntää myös jo olemassa olevien teorioiden vahvistamiseen, sillä tulokseni tukevat muutamia olemassa olevia tutkimustuloksia (kt. Sorri: 1998; Yeung: 1999; Yeung: 2004; Yeung: 2005).

Reabiliteetti tarkoittaa tutkimuksessa toistettavuutta, johdonmukaisuutta tai sisäistä yhtenäisyyttä. Reabiliteetti voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen rehabiliteettiin. Sisäinen rehabiliteetti tarkoittaa tutkimukseen osallistuneiden tahojen, kuten tutkijoiden ja haastattelijoiden yksimielisyyttä tuloksista. Myös tutkimukseen osallistuvilta voidaan kysyä arviota siitä, ovatko he tutkijan kanssa samaa mieltä tuloksista. Ulkoinen rehabiliteetti tarkoittaa tutkimusvaiheiden ja menetelmien tarkkaa raportoimista lukijalle. (Syrjälä – Numminen 1988: 143, 144.) Myös sitaattien käyttö lisää aineiston luotettavuutta (Eskola – Suoranta 1998: 181; Hirsjärvi ym. 2004: 218). Omassa opinnäytetyössäni luotettavuutta lisäsi opinnäytetyöni luetuttaminen sekä työelämän yhteistyökumppanillani että haastateltavalla itselläni, jolloin he pystyivät kommentoimaan tulosteni oikeellisuutta. Luotettavuutta lisäsi myös tutkimuksen kulun sekä käytettyjen tutkimusmenetelmien ja niiden valintaperusteiden kuvaaminen tarkkaan työssäni. Myös suunnitelmissa tapahtuneet muutokset ja niiden syyt on kuvattu työssäni tarkkaan. Luotettavuutta lisäsivät myös sitaattit, joiden avulla olen perustellut tekemääni tulkintaa haastateltavan motiiveista.

8.2 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimuksen tekemistä säätelevät erilaiset yleiset eettiset käytännöt, joita ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, eettisesti kestävät tutkimusmenetelmät, avoimuus, muiden tutkijoiden töiden kunnioittaminen sekä tutkimuksen asianmukainen suunnittelu, toteutus ja raportointi (Hirvonen 2006: 31). Tämän lisäksi Leena Syrjälä ja Merja Numminen (1988) huomauttavat tutkimusprosessissa annettujen lupusten noudattamisen, tutkimusten tuomien vaikutusten kertomisen tutkittavalle sekä yksityisen ja julkisen tiedon rajan pohtimisen kuuluvan osaksi eettistä tutkimusta (Syrjälä – Numminen 1988: 161, 162).

Omassa opinnäytetyössäni toimin tutkimussuunnitelmani mukaisesti ja toteutin opinnäytetyöni työelämäkumppanini ja ohjaavan opettajani hyväksymällä tavalla haastateltavaa kunnioittaen. Toteuttamisvaiheessa tiedotin työni etenemisestä avoimesti työelämäkumppanilleni koko prosessin ajan ja noudatin huolellisuutta niin aineistonkeruussa, analysoinnissa kuin raportoinnissakin. Opinnäytetyössäni painotin myös työni julkaisemisen tuomia mahdollisia vaikutuksia haastateltavalle, sillä haastateltava on mahdollista tunnistaa tietyin edellytyksin työstäni henkilöllisyyden häivyttämisestä huolimatta. Kirjallinen raportti kuvailee koko opinnäytetyöprosessia avoimesti ja se tuo esille myös opinnäytetyön tekijän mahdolliset virheet sekä opinnäytetyön puutteet. Raportoinnissa kiinnitin huomiota myös muiden tutkijoiden töiden kunnioittamiseen, mikä näkyi oikeaoppisena lainaamisena ja muiden tutkijoiden tutkimustulosten neutraalina käsittelemisenä.

Myös tutkittavien informointi kuuluu osaksi eettistä tutkimustoimintaa. Arja Kuulan (2011) mukaan tutkittavien informoinnissa tulee aina kertoa tutkimuksen tavoite, tutkijan tai tutkimusryhmän yhteystiedot, mahdolliset taustaorganisaatiot ja rahoittajat, tutkimuksen osallistumisen vapaaehtoisuus, aineistonkeruun toteuttamistapa, tutkimukseen osallistumiseen kuuluva arvioitu aika, tutkittavien valitsemisperuste ja yhteystietojen saamislähde sekä aineiston käyttötarkoitus, käsittely ja säilyttäminen (Kuula 2011: 121). Omassa opinnäytetyössäni informointi tapahtui sekä suullisesti että kirjallisesti. Haastateltava allekirjoitti ohjaavan opettajani hyväksymän haastatteluluvan, jossa oli lyhyesti selitetty opinnäytetyön tavoite ja toteutus, haastattelujen kulku, haastattelijan velvollisuudet sekä haastateltavan oikeudet. Tämän lisäksi kuvailin suullisesti työni tarkoitusta ja toteutusta sekä vastasin haastateltavan kysymyksiin työstäni.

Omassa opinnäytetyössäni korostuivat haastattelujen tekoon liittyvät eettiset näkökulmat. Haastattelujen tekemiseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ovat haastattelukysymysten johdattelevuus, haastateltavan kertomisvapauden määrittely haastattelutilanteessa sekä huolellisuus arkistoinnissa (Mäkinen 2006: 93, 96). Tämän lisäksi Arja Kuula (2011) nostaa esille osallistumisen vapaaehtoisuuden, sillä tutkittavilla tulee olla mahdollisuus päättää itse osallistumisestaan ja mahdollisuus perua osallistumisensa missä tahansa tutkimuksen vaiheessa (Kuula 2011: 87). Sama pätee mielestäni myös haastattelussa.

Omassa opinnäytetyössäni suurimpia haasteita olivat kysymysten johdattelevuus sekä puhevapauden määrittäminen. Tarkentavat kysymykset olivat poikkeuksetta johdattelevia, mikä johti osan vastauksista hylkäämiseen epäluotettavina. Myös haastateltavan kerrontavapauden määrittäminen tuotti ongelmia, sillä rönsyilevä puhetyyli pidensi haastatteluja ja johti epäolennaisen materiaalin kerääntymiseen. Haastattelijana jouduin rajoittamaan puhetta ja tämä saattoi tuntua haastateltavasta siltä, ettei häntä kuunnella tai että hänen puheensa ohitetaan. Myös rajan vetäminen olennaisen ja epäolennaisen puheen välillä oli hankalaa, eikä onnistunut aina toivotulla tavalla. En aina kyennyt ymmärtämään saamani tiedon tärkeyttä haastattelutilanteessa, jolloin menetin tärkeitä yksityiskohtia ja muuta tietoa. Arkistoinnin huolellisuuden huomioin säilyttämällä aineistoa tietokoneella salasanan takana. Haastatteluiden alussa toin esille haastatteluihin osallistumisen vapaaehtoisuuden sekä suullisesti että kirjallisesti suostumuksen muodossa. Korostin myös kysymyksiin vastaamisen vapaaehtoisuutta ja mahdollisuutta keskeyttää haastattelu milloin vain.

Olli Mäkinen (2006) nostaa esille myös haastateltavien anonymiteetin turvaamisen osana haastattelujen eettisyyttä (Mäkinen 2006: 93). Anonymiteetin takaaminen liittyy erityisesti tapaustutkimuksen eettisiin ongelmakohtiin (Syrjälä – Numminen 1988: 160). Anonymiteetin turvaaminen nousi myös oman opinnäytetyöni suurimmaksi ongelmakohdaksi, sillä työni käsittelee vain yhtä ihmistä ja kyseinen henkilö on helposti tunnistettavissa. Anonymiteetin turvaamiseksi häivyttiin haastateltavan henkilöllisyyden poistamalla haastateltavan tunnistettavat piirteet ja henkilötiedot opinnäytetyöstäni. Tämän lisäksi pyrin suojelemaan haastateltavan anonymiteettiä säilyttämällä haastateltavaa koskevia tietoja salasanan takana koneellani ja hävittämällä kaiken haastatteluun liittyvän kirjallisen ja suullisen aineiston opinnäytetyöni hyväksymisen jälkeen. Haastateltavan tietoja ei myöskään luovutettu kenellekään ulkopuoliselle missään vaiheessa.

Suojaamistoimenpiteistä huolimatta en pystynyt täysin poistamaan tunnistettavuuden ongelmaa työstäni, sillä raportissani henkilö voidaan tunnistaa tietyin varauksin hävyttämistoimenpiteistä huolimatta. Pyrin ratkaisemaan tunnistettavuusongelman antamalla työni arvioitavaksi haastateltavalle. Tällöin hän pystyi itse päättämään, onko nimettömyyden suojaaminen riittävää ja voiko opinnäytetyötäni julkaista. Työn käsikirjoituksen antaminen tutkittavalle ennen julkaisemista onkin Leena Syrjälän ja Merja Nummisen (1988) mukaan yksi kvalitatiivisen tutkimuksen eettisistä periaatteista (Syrjälä – Num-

minen 1988: 162). Lähetin opinnäytetyöni hyväksyttäväksi myös työelämän yhteistyökumppanilleni, jotta he voisivat kommentoida sen sisältöä ja antaa hyväksyntänsä työni julkaisemiselle. Tämän lisäksi ohjaava opettajani on antanut arvionsa työstäni ja erityisesti suojaustoimenpiteideni riittävydestä.

8.3 Opinnäytetyö opettavana kokemuksena

Opinnäytetyöni auttoi ymmärtämään ihmisen toiminnan motiivien ja motiiveihin vaikuttavien tekijöiden moninaisuutta. Itse tutkimuksen tekeminen opetti pitkäjänteisyyttä ja epäonnistumisten kestämistä. Myös aikataulutuksen ja hyvän suunnittelun tärkeys, kyky aidosti kuunnella ihmistä sekä lukijaystävällisen, selkeän kirjoittamistavan opettelu olivat tärkeitä työn opettamia asioita.

Geronomin ammattiosaamisen kannalta työni opetti minua hahmottamaan erilaisia ihmisen toimintaa vaikuttavia tekijöitä. Työni kautta syvensin ymmärrystäni elämäntaakan, elämäntilanteen ja arvojen vaikutuksesta ihmisen toimintaan. Samalla opin myös tunnistamaan ihmisen toiminnan ja arvomaailman rakentumiseen vaikuttaneita tekijöitä. Tätä edesauttoi käyttämäni tapaustutkimusmenetelmä, joka mahdollisti syvällisen paneutumisen yhden ihmisen elämään ja toiminnan syihin. Kyseisiä tietoja pystyn hyödyntämään tulevassa ammatissani, sillä geronomin työ vaatii ihmismielen ja toiminnan sekä erityisesti elämäntaakan vaikutuksen ymmärtämistä ihmisen nykyhetkeen. Opinnäytetyöni kautta ymmärsin, kuinka tärkeää on oppia tunnistamaan ihmisen toimintaan vaikuttavia tekijöitä ihmisen toiminnan ymmärtämiseksi.

Haastattelutilanteessa pääsin testaamaan ja vahvistamaan osaamistani asiakaslähtöisessä, ikääntyntä ihmistä kuuntelevassa vuorovaikutuksessa. Tämä oli hyvin opettavaista ja tärkeää tulevan ammattini kannalta, sillä ikääntyneen kohtaaminen vaatii asiakkaan äärelle rauhoittumista ja aitoa kuuntelemista. Haastattelutilanne pakotti todella keskittymään henkilön puheeseen ja kuuntelemaan hänen mielipiteitään, ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Haastattelutilanteissa ymmärsin myös syvällisemmin kuulluksi tulemisen tärkeyden, mikä myös tukee oman ammatillisen osaamiseni vahvistumista.

Lähteet

Dunderfelt, Tony 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Eskola, Antti – Kurki, Leena 2001. Johdannoksi. Teoksessa Eskola, Antti – Kurki, Leena (toim.): Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino. 7–12.

Eskola, Jari – Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari – Vastamäki, Jaana 2001. Teemahaastattelu. Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani – Valli, Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 24–42.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirvonen, Ari 2006. Eettisesti hyvä tutkimus. Teoksessa Hallamaa, Jaana – Launis, Veikko – Lötjönen, Salla – Sorvali, Irma (toim.): Etiikkaa ihmistieteille. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. Tietolipas 211. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 31–49.

Hokkanen, Liisa 2003a. Vapaaehtoisuus- pala elämää. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja 6. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Verkkodokumentti.
<http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_6.pdf>. Luettu 26.2.2012.

Hokkanen, Liisa 2003b. Vapaaehtoinen ja vertainen auttaminen. Teoksessa Laitinen, Merja – Pohjola, Anneli (toim.): Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. Jyväskylä: PS-kustannus. 254–274.

Hyvärinen, Matti – Löyttyniemi, Varpu 2005. Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna – Tiittula, Liisa (toim.): Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 189–222.

Järvisalo, Anita 2002. Lähimmäisapu ry 1982–2002. Lähimmäisapu ry:n historiikki. Vantaa: Printway.

Karjalainen, Jouko – Saranpää, Usko 2002. Havaintoja huono-osaisuudesta. Stakesin ja SPR:n neljäs huono-osaisuusselvitys. STAKES raportteja 266. Helsinki: Suomen sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Suomen Punainen Risti.

Koskiahho, Briitta 2001. Sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Niemelä, Jorma – Dufva, Virpi (toim.): Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhannella. Jyväskylä: PS-kustannus. 15–40.

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Lehtinen, Sini-Tuulia 1997. Vapaaehtoistoiminta - kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Kansalaisareena ry. Omaehtoisten kehityksen julkaisuja. Sarja B, vapaaehtoistoiminta 1/97. Helsinki: Kansalaisareena ry.

Luoma, Ilona – Mäntymaa, Mirjami – Puura, Kaija – Tamminen, Tuula 2008. Geenit ja kulttuuri lapsen kasvun lähtökohtina. Teoksessa Lahikainen, Anja Riitta – Punamäki, Raija-Leena – Tamminen, Tuula (toim.): Kulttuuri lapsen kasvattajana. Helsinki: WSOY. 85–97.

Lähimmäisapu ry:n kotisivut. <<http://www.lahimmaisapu.com>>. Luettu 12.12.2011.

Matthies, Aila-Leena 2005. Vapaaehtoistoiminnan suhde aktivoivaan työllisyyspolitiikkaan. Teoksessa Nylund, Marianne – Yeung, Anne Birgitta (toim.): Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 305–321.

Mykkänen-Hänninen, Riitta 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: oppimateriaalit 6. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Nurmiranta, Hanna – Leppämäki, Päivi – Horppu, Sari 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Nylund, Marianne 2000. Varieties of Mutual Support and Voluntary Action. A Study of Finnish Self-Help Groups and Volunteers. Helsinki: The Finnish Federation for Social Welfare and Health.

Nylund, Marianne – Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Nylund, Marianne – Yeung, Anne Birgitta (toim.): Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 13–38.

Ropo, Arja – Eriksson, Päivi 2001. Hyvinvointipalvelut, liiketoiminta ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Eskola, Antti – Kurki, Leena (toim.): Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino. 41–53.

Ruohonen, Marita 2003. Järjestöt vapaaehtoistoiminnan areenoina ja mahdollistajina. Teoksessa Niemelä, Jorma – Dufva, Virpi (toim.): Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhannella. Jyväskylä: PS-kustannus. 40–55.

Ruusuvuori, Johanna – Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna – Tiittula, Liisa (toim.): Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 22–56.

Saarela-Kinnunen, Maria – Eskola, Jari 2001. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, Juhani – Valli, Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 158–169.

Sorri, Hannu 1998. Vapaaehtoisuus ja elämänkulku. Palvelevan puhelimen päivystäjän näkökulma tehtävään ryhtymisestä. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja B, nro. 78. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Stake, Robert 2005. Qualitative Case Studies. In Denzin, Norman – Lincoln, Yvonna (eds.): The Sage Handbook of Qualitative Research. Thousand Oaks: Sage Publications. 443–466.

Syrjälä, Leena – Numminen, Merja 1988. Tapaustutkimus kasvatustieteessä. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 51/1988. Oulu: Oulun yliopisto.

Tuomi, Jouni – Sarajarvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Yeung, Anne Birgitta 1999. Valmius vapaaehtoistyöhön. Tutkimus Pelastusarmeijan mainoskampanjan innoittamista vapaaehtoistyöntekijöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveyssturvian keskusliitto ry.

Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

Yeung, Anne Birgitta 2004. Individually together. Volunteering in Late Modernity: Social work in the Finnish Church. Helsinki: The Finnish Federation for Social Welfare and Health.

Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa Nylund, Marianne – Yeung, Anne Birgitta (toim.): Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 104–125.

Yeung, Anne Birgitta – Grönlund, Henrietta 2005. Nuorten aikuisten arvot, asenteet ja osallisuus. Teoksessa Nylund, Marianne – Yeung, Anne Birgitta (toim.): Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 167–191.

Yin, Robert K. 2009. Case Study Research. Design and Methods. Fourth Edition. Applied social research methods series, volume 5. Thousand Oaks California: Sage Publications.

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

Olen geronomi opiskelija Sarina Pedersen ja teen opinnäytetyötäni Metropolia Ammatikorkeakoulussa. Pyydän Teiltä lupaa saada toteuttaa tutkimustani yhdistyksessänne sekä käyttää saamaani materiaalia opinnäytetyössäni.

Opinnäytetyöni aiheena ovat vapaaehtoistoiminnan motiivit ja oma opinnäytetyöni liittyy osaksi työelämälle tehtävää elämäntarinaa työelämäkumppanin eli puolivapaaehtoisyhdistyksen perustajajäsenestä, jossa kuvailen perustajan roolia yhdistyksen historiassa perustajan näkökulmasta. Oman opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää perustajan elämäntarinasta esille nousevia vapaaehtoistyössä toimimisen motiiveja ja pyrkiä jäsentämään esille nousseita motiiveja erilaisiin luokkiin. Tukea tälle luokittelulle ja tulkinnoilleni haen alan kirjallisuudesta ja muista tutkimuksista. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa vapaaehtoistyön tekemisen liittyvistä motiiveista ja sitä kautta lisätä myös ymmärrystä vapaaehtoisien haluun tehdä vapaaehtoistyötä sekä mahdollistaa keinojen löytämisen vapaaehtoistyön tukemiseen.

Opinnäytetyöni on luonteeltaan laadullisiin tutkimusmenetelmiin kuuluva tapaustutkimus ja opinnäytetyöni kohteena on työelämäkumppanini perustajajäsen. Opinnäytetyöni tutkimusosa on tarkoitus toteuttaa analysoimalla haastattelujen avulla koottua elämäntarinaa ja nostamalla elämäntarinasta esille vapaaehtoistyössä toimimisen motiiveja. Työelämälle tehtävää elämäntarinaa varten haastattelen perustajaa kolmen kantavan teeman kautta. Teemoina ovat "*Vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuminen ja kiinnostumisen syyt*", "*Yhdistyksen perustamiseen johtaneet tekijät*" sekä "*Yhdistyksen perustajan rooli ja panos yhdistyksen toiminnassa: perustajan merkitys yhdistyksessä*".

Tutkimuksessani tulen noudattamaan hyvää ja eettistä tutkimustapaa. Henkilötietojen käsittelyyn suhtaudun hyvin vakavasti, sillä kyseessä on helposti tunnistettava haastateltava. Tämän vuoksi tulen opinnäytetyöni raportissa häivyttämään haastateltavan tunnistettavat ominaisuudet, jottei haastateltavaa voi tunnistaa opinnäytetyöstäni. Haastattelussa syntyvä aineisto säilytetään turvallisessa paikassa ja vain opinnäytetyöntekijällä eli allekirjoittaneella on lupa käsitellä aineistoa. Käsittelem saamiani tietoja luottamuksellisesti ja minulla on salassapito- sekä vaitiolovelvollisuus saamiani tietoja

kohtaan. Käytän saamani tietoja vain opinnäytetyössäni ja opinnäytetyön valmistumisen jälkeen saatu aineisto hävitetään.

Työelämäkumppanin lisäksi hankin myös kirjallisen suostumuksen haastateltavalta, jossa painotan erityisesti osallistumisen vapaaehtoisuutta sekä mahdollisuutta peruuttaa haastattelulupa missä tahansa vaiheessa. Haastattelulupa on muodoltaan samankaltainen kuin tutkimuslupa.

Teillä on oikeus kieltäytyä tutkimusluvan antamisesta tai vaatia korjaavia toimenpiteitä ennen tutkimusluvan allekirjoittamista. Tutkimusluvan saanti edellyttää kaikkien hyväksyntää tutkimukselle. Teillä on oikeus peruuttaa tutkimuslupa missä tahansa opinnäytetyön vaiheessa sekä rajoittaa yhdistykseen liittyvien tietojen käyttämistä osana opinnäytetyötäni. Teillä on myös oikeus tutustua opinnäytetyöhöni ennen sen julkaisemista ja vaatia korjauksia työhöni, jos koette niille tarvetta.

Tutkimusluvasta tehdään omat kappaleet sekä opinnäytetyön tekijälle että työelämäkumppanille. Halutessanne voitte saada myös omat yksilölliset, työntekijäkohtaiset kappaleet. Liitteenä tutkimuslupahakemuksessa Teillä on opinnäytetyöni tutkimussuunnitelma.

Annan mielelläni lisätietoja ja vastauksia mahdollisiin kysymyksiin!

Helsingissä 24.10.2011

Sarina Pedersen

Opinnäytetyön tekijän yhteystiedot:

Sarina Pedersen

Osoite: *****

Puhelin: *****

S- posti: *****

Opinnäytetyön ohjaajan yhteystiedot:

Tuula Mikkola

S-posti: *****

Tutkimuslupa

Annan suostumukseni siihen, että Sarina Pedersen voi tehdä opinnäytetyönsä yhdistykselle ja että Sarina Pedersen voi käyttää saamiaan tietoja opinnäytetyössään.

Paikka ja aika: _____

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Tutkimusluvasta tehdään omat kappaleet yhdistyksen edustajalle sekä Sarina Pedersenille.

Haastattelulupa opinnäytetyötäni varten

Olen geronomi opiskelija Sarina Pedersen ja teen opinnäytetyötäni Metropolia Ammatikorkeakoulussa. Opinnäytetyöni aiheena ovat vapaaehtoistoiminnan motiivit ja oma opinnäytetyöni liittyy osaksi työelämälle tehtävää elämäntarinaa työelämäkumppanin eli puolivapaaehtoisyhdistyksen perustajajäsenestä, jossa kuvailen perustajan roolia yhdistyksen historiassa perustajan näkökulmasta. Oman opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää perustajan elämäntarinasta esille nousevia vapaaehtoistyössä toimimisen motiiveja ja pyrkiä jäsentämään esille nousseita motiiveja erilaisiin luokkiin. Tukea tälle luokittelulle ja tulkinnoilleni haen alan kirjallisuudesta ja muista tutkimuksista. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa vapaaehtoistyön tekemisen motiiveista ja sitä kautta lisätä myös ymmärrystä vapaaehtoisien haluun tehdä vapaaehtoistyötä sekä mahdollistaa keinojen löytämisen vapaaehtoistyön tukemiseen

Opinnäytetyöni on luonteeltaan laadullisiin tutkimusmenetelmiin kuuluva tapaustutkimus ja opinnäytetyöni kohteena on työelämäkumppanini perustajajäsen. Opinnäytetyöni tutkimusosa on tarkoitus toteuttaa analysoimalla haastattelujen avulla koottua elämäntarinaa ja nostamalla elämäntarinasta esille vapaaehtoistyössä toimimisen motiiveja. Työelämälle tehtävää elämäntarinaa varten haastattelen perustajaa kolmen kantavan teeman kautta. Teemoina ovat *"Vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuminen ja kiinnostumisen syyt"*, *"Yhdistyksen perustamiseen johtaneet tekijät"* sekä *"Yhdistyksen perustajan rooli ja panos yhdistyksen toiminnassa: perustajan merkitys yhdistyksessä"*.

Tutkimuksessani tulen noudattamaan hyvää ja eettistä tutkimustapaa. Henkilötietojen käsittelyyn suhtaudun hyvin vakavasti, sillä kyseessä on helposti tunnistettava haastateltava. Tämän vuoksi tulen opinnäytetyöni raportissa häivyttämään haastateltavan tunnistettavat ominaisuudet, jottei haastateltavaa voi tunnistaa opinnäytetyöstäni. Opinnäytetyössäni en myöskään tule käsittelemään haastateltavan yksityisyyttä koskevia tietoja. Haastattelussa syntyvä aineisto säilytetään turvallisessa paikassa ja vain opinnäytetyöntekijällä eli allekirjoittaneella on lupa käsitellä aineistoa. Käsitellen saamiani tietoja luottamuksellisesti ja minulla on salassapito- sekä vaitiolovelvollisuus saamiani tietoja kohtaan. Käytän saamiani tietoja vain opinnäytetyötäni varten ja opin-

näytetyön valmistumisen jälkeen saatu aineisto hävitetään. Haastateltavaa ei tulla tunnistamaan opinnäytetyöstäni.

Pyydän Teiltä lupaa saada haastatella Teitä ja käyttää saamaani haastattelumateriaalia opinnäytetyössäni. Teillä on oikeus kieltäytyä antamasta haastattelulupaa tai vaatia korjaavia toimenpiteitä ennen haastatteluluvan allekirjoittamista. Teillä on oikeus peruuttaa haastattelulupa missä tahansa opinnäytetyön vaiheessa ilman perusteluja sekä rajoittaa haastatteluissa saamieni tietojen käyttämistä osana opinnäytetyötäni. Teillä on myös oikeus tutustua opinnäytetyöhöni ennen sen julkaisemista ja vaatia korjauksia työhöni, jos koette niille tarvetta.

Tutkimusluvasta tehdään omat kappaleet sekä opinnäytetyön tekijälle että haastateltavalle.

Annan mielelläni lisätietoja ja vastauksia mahdollisiin kysymyksiin.

Helsingissä 7.11.2011

Sarina Pedersen

Haastattelulupa

Annan suostumukseni siihen, että Sarina Pedersen voi haastatella minua ja voi käyttää saamiaan tietoja opinnäytetyössään.

Paikka ja aika: _____

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Haastatteluluvasta tehdään omat kappaleet haastateltavalle sekä Sarina Pedersenille.

Haastattelijan yhteystiedot:

Sarina Pedersen

Osoite: *****

Puhelin: *****

S-posti: *****

Teemahaastattelun kysymykset

Teema 1: vapaaehtoistoiminnasta ja yhdistyksen perustamisesta kiinnostuminen

- Miksi kiinnostuitte vapaaehtoistyöstä?
- Miksi olette kiinnostuneet toisten auttamisesta?
- Oletteko kokeneet ihmisten auttamisen tärkeäksi? Miksi?
- Oletteko kokeneet tämän tekemänne vapaaehtoistyön tärkeäksi? Minkä takia vapaaehtoistyön tekeminen on ollut Teille tärkeää?
- Mitä kaikkea vapaaehtoistyötä Te olette ehtineet tehdä elämänne aikana?
- Mitä vapaaehtoistyö merkitsee Teille? / Mitä vapaaehtoistyö on tuonut Teidän elämäänne?
- Voitteko kertoa mistä tämä ajatus yhdistyksen perustamiseen on lähtenyt?
- Mistä Teille syntyi tämä ajatus, että tarvitaan tällaista yhdistystä?

Teema 2: yhdistyksen perustaminen

- Miten perustaminen oikein tapahtui?
- Mitä kaikkea vaivannäköä ja järjestämistä yhdistyksen perustaminen on vaatinut?
- Mitä tunteita Lähimmäisavun perustamiseen liittyi?
- Onko Teillä ollut tukijoita tässä yhdistyksen perustamisessa ja yhdistyksen toiminnassa? Tarkoitan ihmisiä, jotka ovat auttaneet Teitä yhdistyksen perustamisessa ja yhdistyksen toiminnan ylläpitämisessä?
- Onko ajatus yhdistyksen perustamisesta tullut yhtäkkiä vai kypsynyt mielessänne pikku hiljaa?
- Oletteko kohdanneet haasteita, kun perustitte yhdistystä?

Teema 3: yhdistyksen historia ja perustajan rooli siinä (sisältää kysymyksiä myös yhdistykseen liittyvistä ajatuksista)

- Mitä tärkeitä tapahtumia muistatte yhdistyksen ajalta?
- Mitä kaikkea olette tehneet yhdistyksessä yhdistyksen toiminnan aikana?
- Tuleeko Teille mieleen onnistumisen kokemuksia tai muistoja yhdistyksen toiminnan ajalta?
- Kun ajattelette yhdistyksen perustamista ja aikaa, jolloin olitte yhdistyksen toiminnassa mukana, niin tuleeko Teille mieleen haasteita tai ongelmia, joita olette kohdanneet yhdistyksen toiminnan aikana?
- Mikä on saanut Teidät jaksamaan näissä haastavissa tilanteissa?
- Mikä on saanut Teidät sitoutumaan Lähimmäisapuun näin moneksi vuodeksi?
- Mihin olette olleet erityisen tyytyväinen Lähimmäisavussa?
- Mitkä asiat ovat saaneet Lähimmäisavun toiminnan jatkumaan tähän päivään asti?

- Ketkä ovat olleet tärkeitä yhteistyökumppaneita yhdistykselle ja mitä merkitystä näillä yhteistyökumppaneilla on ollut yhdistykselle?
- Onko Lähimmäisavun toiminta muuttunut vuosien varrella? Miten? Mitä mieltä Te olette näistä muutoksista?
- Jos yhdistyksen toiminnan pitäisi jatkua myös tulevaisuudessa, niin mitä haasteita siihen liittyy Teidän mielestänne?
- Onko mielestänne yhdistyksen toiminta nykypäivänä ja tulevaisuudessa yhä tärkeää? Miksi?
- Tuleeko Teille mieleen muistoja, tapahtumia tai muita asioita Lähimmäisavun menneisyydestä, mistä haluaisitte vielä kertoa?

Tässä on haastatteluissa käytetyt kysymykset. Tämän lisäksi haastatteluissa on tehty tarkentavia kysymyksiä.

Analyysin kuvaus

Pelkistetyt ilmaukset	Alakäsitteet	Yläkäsitteet	Pääloukka
Lapsuudessa toisten auttaminen suvussa ja perheessä	Lapsuudessa tapahtunut toisten auttaminen	Lapsuus- ja nuoruusikä	Elämäkokemukset
Lapsuudessa tottunut auttamaan isovanhempien luona			
Saanut itse apua	Avun saaminen menneisyydessä, kun on sitä itse tarvinnut		
Saanut apua lapsuudessa vapaaehtoisjärjestöltä kun on sitä tarvinnut			
Saanut apua vapaaehtoisjärjestöiltä			
Saanut apua, kun on sitä itse tarvinnut			
Oma sairaanhoitajan työ ollut myös toisten auttamista	Sairanhoitajan työ	Työikä	
Potilaidensa avuntarpeen näkeminen omassa työssään	Ihmisten avuntarpeen näkeminen työelämän kautta		
Toisen avuntarpeen näkeminen			
Potilaidensa avuntarpeen näkeminen työnsä lomassa			
Näki auttamisen tärkeyden, kun perhe sai purkaa pahaa oloaan	Auttamisen tärkeyden näkeminen avunsaajalle työelämän kautta		
Puhumisen tärkeyden näkeminen avuntarpeessa oleville			
Ihaillee esimiehen työpanosta vapaaehtoistyön parissa	Esimiehen vaikutus		
Esimies kertoi eräistä vapaaehtoisjärjestön kursseista, joihin osallistui ja oma innostus heräsi			
Kurssien kautta oppinut näkemään avun tarpeen	Ihmisten auttamiseen liittyvien kurssien käyminen		

Kursseilla opittiin huomaa- maan toisen avun tarve			
Oppi kursseilla, että kuka tahansa voi auttaa toista			
Auttaminen normaalia	Auttamisen tavallisuus	Arvomaailma	Elämäkatsomus
Auttaminen luonnollista			
Auttaminen luonnollista, melkein kuin velvollisuus			
Läheisistä huolehtiminen tärkeää	Vapaaehtoistyön, aut- tamisen ja toisista huolehtimisen tärkeys		
Yhdistyksen toiminta eli vapaaehtoistyö tärkeää			
On kokenut vapaaehtois- työn tärkeänä: voinut tehdä jotain toisen hyväksi			
Kokenut auttamisen tärke- äksi			
Vapaaehtoistyö ja toisten auttaminen on tärkeää			
Yhdistys ja vapaaehtoistyö tärkeää, koska toimii avun- tarvitsijoille luonnollisena väylänä pyytää apua			
Uskonto, Raamattu ja Jee- suksen opit syynä muiden auttamisesta kiinnostumi- seen	Uskonnollisuus		
Uskonto vaikuttanut poh- jimmitaan haluun auttaa			
Uskonnolla ollut vaikutusta auttamisen kokemiseksi tärkeäksi			
Hädässä olevan auttaminen tärkeää, sillä itsekkin toivoisi apua hädässä	Tee toiselle niin kuin toivoisit itsellesikin tehtävän-ajattelutapa		
Auttaa, koska itsestä tun- tuisi kamalalta, jos kukaan ei auttaisi hädässä			
Haluaisi itsekkin apua sitä tarvitessaan			
Haluaa kuunnella muita	Halu kuunnella	Auttamishalu	
Halu auttaa niitä, jotka tarvitsevat kipeästi apua	Halu auttaa avuntar- peessa olevia		
Sisäinen tarve auttaa hä- dässä olevia ja niitä, joiden asiat eivät ole yhtä hyvin kuin itsellä			

Toisen avuntarpeen näkeminen saanut huomauttaa, että auttamista tarvitaan			
Vapaaehtoistyö tarjonnut tekemistä	Tarve saada tekemistä		Tekemisen tarve / kaipuu
Tarjonnut mielekästä tekemistä			
Ei lapsenlapsia, tarvetta tekemiselle.			
Tarvitsi toimintaa, kun jäi varhaiseläkkeelle, eikä ollut lapsenlapsia ja vain yksi tytär			
On kaivannut vapaa- ajaksi tekemistä			

Motiivien arvottaminen

Motiivi / Haastatteluissa mainintojen määrä (kpl)

- Elämäkokemukset: 17
  - Lapsuus / nuoruusikä: 6
    - Lapsuudessa tapahtunut toisten auttaminen: 2
    - Avun saaminen menneisyydessä, kun on sitä itse tarvinnut: 4
  - Työikä: 11
    - Sairaanhoidajan työ: 1
    - Ihmisten avuntarpeen näkeminen työelämän kautta: 3
    - Auttamisen tärkeyden näkeminen avunsaajalle työelämän kautta: 2
    - Esimiehen vaikutus työelämässä: 2
    - Erilaisten ihmisten auttamiseen liittyvien kurssien käyminen: 3
- Elämäkatsomus: 19
  - Arvomaailma: 15
    - Auttamisen tavallisuus: 3
    - Vapaaehtoistyön, auttamisen ja toisista huolehtimisen tärkeys: 6
    - Uskonnollisuus: 3
    - Tee toiselle niin kuin toivoisit itsellesikin tehtävän-ajattelutapa: 3
  - Auttamishalu: 4
    - Halu kuunnella: 1
    - Halua auttaa avuntarpeessa olevia: 3
- Tekemisen tarve / kaipuu: 5